درسول الله صلی الله علیه وسلم

مختصر سیرت او صفات

ترجمة

عبد الرحیم عبدالواحد الصافي

لیکونکي

هیثم بن محمد سرحان

دمسجد نبوي د معهد پخوانی استاد او د
تاصیل العلمی ویب پاڼی مشرف

د رسول الله صلى الله عليه وسلم مختصر سيرت او صفات

ليكونكي:

هيثم بن محمَّد سرحان

دمسجدي النبوي د معهد -پخواني استاد-

او د تاصيل العلمي ويب پاڼي مشرف

ترجمه:

عبدالرحيم عبدالواحد الصافي

http://attasseel-alelmi.com

غفر الله له ولوالديه ولمن أعانه على إخراج هذا الكتاب

اولنۍ طبعه

الرَّجاء التَّواصل على:

islamtorrent@gmail.com

فسح وزارة الإعلام

مُقَدِّمَة

بسم الله الرحمن الرحيم

إنَّ الحمدَ لله نحمدُه ونستعينُه ونستغفرُه، ونعوذُ بالله من شُرور أنفسِنا ومن سيِّئات أعمالنا، من يهدِهِ اللهُ فلا مُضلَّ له، ومن يُضللْ فلا هاديَ له، وأشهد أن لا إله إلَّا اللهُ وحده لا شريك له، وأشهد أنَّ محمَّدًا عبده ورسوله ﷺ، ﴿يا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ حَقَّ تُقَاتِهِ وَلَا تَمُوتُنَّ إِلَّا وَأَنتُم مُّسْلِمُونَ ﴾[آل عمران]، ﴿يَا أَيُّهَا النَّاسُ اتَّقُوا رَبَّكُمُ الَّذِي خَلَقَكُم مِّن نَّفْسٍ وَاحِدَةٍ وَخَلَقَ مِنْهَا زَوْجَهَا وَبَثَّ مِنْهُمَا رِجَالًا كَثِيرًا وَنِسَاءً ۚ وَاتَّقُوا اللَّهَ الَّذِي تَسَاءَلُونَ بِهِ وَالْأَرْحَامَ ۚ إِنَّ اللَّهَ كَانَ عَلَيْكُمْ رَقِيبًا ﴾[النِّساء]، ﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ وَقُولُوا قَوْلًا سَدِيدًا * يُصْلِحْ لَكُمْ أَعْمَالَكُمْ وَيَغْفِرْ لَكُمْ ذُنُوبَكُمْ وَمَنْ يُطِعِ اللَّهَ وَرَسُولَهُ فَقَدْ فَازَ فَوْزًا عَظِيمًا﴾[الأحزاب].

وبعد: دا يو څو كلمات دي چه ددي دپيژندلو نه خلاصي نشته دهغه چا لپاره چه د خپل پيغمبر سيرت او اخلاق دپيژندلو اراده لري،ابن القيم رحمه الله فرمايي: كله چه دبنده خوشبختي درسول الله ﷺ سيرت پوري ترلي ده،نو هر هغه څوك چه د خپل نفس نجات غواړي ورباندي لازم دي چه دپيغمبر ﷺ سيرت او اخلاق او زندګی نه ځان خبر كړي،دكوم په وجه چه هغه د خپل پيغمبر دسيرت نه د ناخبری نه اوباسي،او درسول الله ﷺ په اتباعو كي يي شاملوي،او ددي متعلق كي دخلكو حال دادي چه څوك مستقل دي، څوك ډير خبردي دسيرت نه او څوك ورنه محروم دي،او فضل او خير د الله تعالى په لاس كي دي چاته يي خوښه شي وركوي، او الله تعالى دلوي فضل خاوند دي).

الله تعالى دي ماله او تاسو له درسول الله ﷺ محبت او د هغه په هغه څه چه يي حكم كړي دي اطاعت او د هغه څه نه چه يي منع كړي يو لري والي او اجتناب په نصيب كړي، اللَّهمَّ صلِّ على محمَّدٍ وعلى آل محمَّدٍ كما صلَّيت على إبراهيم وعلى آل إبراهيم، وبارك على محمَّدٍ وعلى آل محمَّدٍ كما باركت على إبراهيم وعلى آل إبراهيم، إنَّك حميدٌ مجيدٌ، والحمد لله ربِّ العالمين.

اوله برخه: درسول الله ﷺ صفات او زندګي

درسول الله ﷺ صفات

نسب	مُحمَّد بنُ عبدالله بن عبدالمُطَّلب بن هاشم بن عبدمناف بن قُصَيِّ بن كلاب بن مُرَّة بن كعب بن لُؤيِّ بن غالب بن فِهر بن مالك بن النَّضر بن كِنانة بن خُزيمة بن مُدرِكة بن إلياس بن مُضَر بن نزار بن مَعَدِّ بن عدنان، وعدنان من ولد إسماعيل الذَّبيح بن إبراهيم الخليل علیهما السلام. رسول الله صلى اله عليه وسلم دزمكي په مخ باندي مطلقا د بهترين نسب والا انسان دي،په حديث كي دي چه د روم بادشاه هرقل ابوسفيان ته وايي چه ما تا نه دهغه دنسب باره كي تپوس وكړو نو تا اوويل چه هغه مونږ كي د بهترين نسب خاوند دي نو بيشكه انبياء د خپل قوم د بهترين نسب نه ليږل كيږي.
اختيارول	رسول الله ﷺ فرمايي: (الله تعالى د اسماعيل عليه السلام داولاد نه كنانة اختيار كړي دي او د كنانه نه يي قريش اختيار كړل،او د قريشونه يي بنى هاشم او زه يي د بني هاشم نه اختيار كړم).
نومونه	درسول الله ﷺ ټول نومونه صفتي دي صرف د تعريف لپاره نه دي بلكه دهغه صفاتو نه مشتق دي كوم چه په هغه كي وو، او دكوم لپاره چه حمد او كمال بيانول واجب دي.ځيني نومونه يي دادي:

محمَّد	او دا د رسول الله ﷺ د مشهورو نومونو نه دي،او په دي نوم باندي تورات كي ياد شوي دي.او معنى يي :(د هغه ډير خصلتونو والا كوم چه يي ورباندي صفت كيږي)
أحمد	دالله په وړاندي په مخلوقاتو کی دډير حمد او ثنا والا،چه د زمكي او اسمانونو او ددنيا او د اخرت خلك يي حمد بيانوي، دډيرو خصلتونو دوجي نه،او دي نوم باندي عيسى عليه السلام يادكړي دي.
المُتوكِّل	متوكل ورته ځكه وايي چه ددين په قائمولو كي يي په الله باندي داسي توكل كړي وو چه هيڅ څوک يي پكي نه وو شريک كړي.

درسول الله ﷺ نومونه

الماحي	يعني الله تعالى وربانـدي كفر محـو كوي ختموي يي، او خومره كفر چه رسول الله ﷺ ختم كړي دي بل چانه دي ختم كړي.
الحاشر	خلک به دده نه وروسته د حشر ميدان ته ټوليږي ګويا كه دخلكو د راټولو لپاره ليږل شوي وي.
العاقب	دده نه وروسته بل نبي نشته، خاتم النبيين دي.
المُقفّي	تير شوي رسولانو په لاره تللي اتباع كونكي.
نبيُّ التّوبة	الله تعالى دده په وجه دزمكي خلكو لپاره دتوبي دوروازه كولاو كړه، او داسي توبه يي په خلكو وكړه چه مخكي چا نه وه كړي،او رسول الله ﷺ ډير استغفار اوتوبي والا انسان وو.
نبيُّ الملحمة	الله تعالى د الله ددشمنانو سره د جهاد لپاره راليږلي وو، دده او دامت په رنګه جهاد مخكي كوم نبي او امت يي نه دي كړي،او كوم جنګونه د جهاد چه واقع شوي دي مخكي زمانه كي داسي نه دي واقع شوي.
نبيُّ الرّحمة	الله تعالى رحمة للعالمين ليږلي دي،دزمكي ټولو خلكو باندي يي رحم وكړو.مؤمنانو ته خپله حصه د رحم خو ورسيدله، ليكن كافرو اهل كتابو هم د هغه د رحم او د عهد او امان په سوري كي زندګي تيره كړه،
الفاتح	الله تعالى وربانـدي دهدايت لاري كولاو كړي،ړندي سترګي بند غوږونه او بند زړونه وربانـدي الله تعالى كولاو كړل،دجنت دروازي وربانـدي الله كولاو كړي، او د علم نافع او د عمل صالح لاري وربانـدي الله تعالى كولاو كړي..

نومونه	الأمين	په ټول عالم کې هغه ددې نوم ډیر حقدار دي،ځکه دالله د طرف نه دالله په وحي او دین کې امانت کر دي،په زمکه کې او اسمانونو کې امین دي،بلکه قریشو کفارو ورله د نبوت نه مخکی د امین لقب وکړي وو.
	البشير	چه څوک یې اطاعت وکړي د ثواب زیري ورکونکی دي او څوک چه یې معصیت او نافرماني وکړي نو د عذاب نه یره ورکونکي دي.
	سيّد ولد آدم	رسول الله ﷺ فرمایې: (دقیامت په ورځ زه د ټولو (بني آدم) سید (سردار) یم او په دې فخر نه کوم)
	السّراج المنير	رڼا کوي بغیر د سوزولو نه په خلاف د هغه شمع چه رڼا کوي خو لږ لږ سوځول هم کوي.
		د الله تعالی بنده دي،او د هغه بندګي د الله لپاره په خاصو کې خاص ده، ځکه هغه د عبودیت ټولې مرتبې په کامله طریقه پوره کړی دی.
درسول الله ﷺ مختصر صفات		خپل کامل صفت یې بیان کړی دي فرمایي: زه محمد دالله بنده او دالله رسول یم،او دا نه خوښوم چه الله کوم مقام راکړي دي د هغه نه څوک اوچت مقام راکړي.
		رسول الله ﷺ د بهترین او ښایسته خلقت او اخلاقو خاوند وو،الله تعالی د هغه باره کې فرمایي: ﴿وَإِنَّكَ لَعَلَىٰ خُلُقٍ عَظِيمٍ﴾[القلم]،او عائشة ﵂ فرمایي چه د رسول الله ﷺ اخلاق قران وو، یعني عمل یې وربانديکولو،او دقران حدودو سره به ودریدلو، او د خلکو سره یې خوشحالي او خفګان هم ددی قران لپاره او دقران په وجه وو.
	خليل الله	رسول الله ﷺ فرمایي: (زه الله تعالی داسې خپل دوست ګرځولي یم لکه څنګه چه یې ابراهیم علیه السلام خپل خلیل او دوست ګرځولي وو.
درسول الله صلى الله وسلم پيدائشي صفات	جسد مبارك	انس ﵁ فرمایي چه : رسول الله ﷺ دسپین واضح رنګ خاوند وو، سپین والي کې لکه مرغلرو په رنګه وو،او ما کله هم درسول الله ﷺ دلاس نه نرم ریښم نه دي لیدلي،او نه مې درسول الله ﷺ دخوشبویي نه دعنبر او مشکو خوشبویي بهتره لیدلي ده.

درسول الله صلى الله وسلم پيدائشي صفات

قامت	براء بن عازب ﷺ فرمايي چه درسول الله ﷺ درميانه متوسط قامت وو.او ددواړو اوږو منځ کي لري والي (پراخي)وه،دسر ويښته يي دغوږونو نرميو پوري وو،ما درسول الله ﷺ نه بل ښه او ښايسته څوک نه دي ليدلي.
درسول الله ﷺ مخ مبارک	کعب بن مالک ﷺ فرمايي: کله چه مي رسول الله ﷺ باندي سلام وکړو. د هغه مخ د خوشحالی نه پرقيدلو، او رسول الله ﷺ چه به کله خوشحاله وو نو مخ به يي د سپوږمی په رنګه رڼا کوله، ،او دبراء ﷺ نه تپوس وشو چه ايا درسول الله ﷺ مخ دتوري په رنګه وو؟ هغه وفرماييل چه نه بلکه درسول الله ﷺ مخ د سپوږمی په رنګه وو.
ويښته	انس ﷺ فرمايي: رسول الله ﷺ ددرنو لاسونو خاوند وو، دهغه په رنګه دهغه نه بعد ما څوک نه دي ليدلي،او درسول الله ﷺ ويښته تاو شوي نه وو،
سترګي	جابر ﷺ فرمايي رسول الله ﷺ خوله مبارکه پراخه (غټه) وه، او سترګو کي يي سوروالي او سپينوالي وو،
خوله(عرق)	انس بن مالک ﷺ فرمايي رسول الله ﷺ راغي او اوده شو د قيلولي لپاره. نو دي حالت کي خوله شو زما مور راله او ورسره بوتل وو او درسول الله ﷺ دبدن نه يي خوله راټولوله او بوتل کي يي اچوله، دي وخت کي رسول الله ﷺ راويښ شونو ورته يي وفرماييل اي ام سليم دا څه کوي؟ نو هغي ورته اوييل دا ستا خوله ده او دا مونږ په خوشبويي کي اچوو ځکه دا دټولو نه بهترينه او ښه خوشبويي ده.
دنبوت مهر (ټپه)	درسول الله ﷺ داوږو منځ کي مهر وو،او دا يوه ښکاره نښه وه درسول الله ﷺ په بدن کي. جابر بن سمرة ﷺ فرمايي: درسول الله ﷺ اوږي سره مي مهر وليدلو چه د مرغی د انډې په رنګه وه او د هغه د جسم سره مشابه وه.

درسول الله ﷺ اخلاق صفات		
	دملګرو (صحابو) ېي د هغه عزت او اجلال کول	عمروبن العاص ﷺ فرمايي: درسول الله ﷺ نه علاوه ماته بل هيڅ څوک محبوب نه وو، او نه مي سترګو کي دهغه نه علاوه بل څوک عزتمند وو، ما نه شو کولي چه سترګي د هغه په ديدن مړي کړم، يا د هغه په مخکي سترګي اوچتي کړم، د هغه د ډير عزت دوجي نه، او که مانه دا تپوس وکړي شي چه درسول الله ﷺ صفت وکړم نو نه يي شم کولي ،ځکه چه سترګي مي د هغه په ليدلو نه مړيدلي، هغه ته مي په کولاو نظر نه شو کتلي د هغه د اجلال او احترام دوجي نه. عروة بن مسعود الثقفي دحديبية په ورځ قريشو ته درسول الله ﷺ صفت بيانوي ورته وايي:په الله قسم ما کوم بادشاه نه دي ليدلي چه ملګري يي دومره عظمت او عزت کوي لکه څنګه چه د محمد ملګري د محمد ﷺ عظمت او عزت کوي،په الله قسم چه د خولي نه يي لاړي نه وي غورزيدلي مګر ديو په لاس کي وي، او خپل مخ باندي يي راښکاږي، او که امر يي ورته وکړو امر يي مني او که اودس کوي نو د اودس اوبو باندي نژدي ده چه يو بل قتل کړي، او چه کله خبري کوي نو ټول خپل اوازونه خاموش کړي، او د هغه د تعظيم دوجي نه هغه سره سترګي نه ميلاوي.
	دالله سره يي ادب	عبدالله بن الشخير ﷺ وايي : (نو مونږ رسول الله ﷺ ته اويل چه ته زمونږ سيد يي،نو رسول الله ﷺ وفرمايل چه سيد الله تبارک وتعالى دي
	بهادري	علي ﷺ فرمايي : کله چه به دجنګ ميدان ګرم شو او يو قوم به د بل قوم سره مخامخ شو نو مونږ به درسول الله خوا ته ځان ورسولو، نو مونږ کي به قوم ته درسول الله ﷺ نه ډير څوک نژدي نه وو.
	خشيت	رسول الله صلي الله عليه وسلم فرمايي: هر چه زه يم په الله قسم تاسو کي دټولو نه ډير د الله نه ويريدونکي او تقوى دار يم
	دخپل اهل سره يي احسان کول	رسول الله ﷺ فرمايي: تاسو کي بهترين هغه څوک دي چه څوک د خپل اهل سره ښه وي، او زه په تاسو کي د خپل اهل سره دنيکۍ کولو والا يم.
	حياء	ابو سعيد الخدري ﷺ فرمايي: رسول الله ﷺ د هغه پيغلي نه چه په کور کي ناسته وي د هغي نه هم ډير زيات حياناک وو، کله چه به يي يو کار خوښ نه شو نو مونږ ته به د هغه د مخ نه اندازه لګيدله.
	اساني خوښول	عائشة ﷺ فرمايي: رسول الله ﷺ ته به چه دوه کارونو منځ کي اختيار ورکړي شو نو اسان کار به يي پکي خوښولو که ګناه به پکي نه وه او که ګناه به پکي وه نو ځان به يي ورنه ساتلو.

درسول الله ﷺ اخلاقي صفات

دخپل ځان لپاره يې انتقام نه اخستلو	عائشـة ﵂ فرمـايي: پـه الله قسـم كلـه يي هـم د خپـل ځـان لپـاره چانـه انتقـام نـه دي اخستلي، مګر چه كله به دالله حدود پيمال شول نو دالله لپاره به بيا انتقام اخستلو.
خوراک کې به يې عيب نه راويستلو	عائشة ﵂ فرمايي: رسول الله ﷺ كله هم روټۍ كې عيب نه دي راويستلي،چه كله به يي اشتها وه خوړله به يې او چه كله به يي خوښه نه وه پريښودله به يې.
هديه (تحفه)به يې قبلوله	عائشة ﵂ فرمايي: رسول الله ﷺ به هديه(تحفه) قبلوله، او بدله به يي هم وركوله.
صدقه به يې نه خوړله	رسول الله ﷺ فرمايي: بيشكه آل محمد صدقه نه خوري.
تواضع	عقبة بن عامر ﵁ فرمايي :رسول الله ﷺ له يو سړي رالو خبري يي ورسره وكړي نو هغه درعب دوجي نه لړزيدلو نو رسول الله ﷺ ورته وفرمايیل:مه يريږه پـه ارام شـه زه څه بادشاه نـه يم بلكه زه دداسي ښځي زوي يم چه وچه شوي غوښه به يي خوړله.
دخپل اهل خدمت کول	اسود بن يزيد ﵁ فرمايي چه ما د عائشة ﵂ نه تپوس وكړو چه رسول الله ﷺ به كور كي څه كول؟ نو هغي وفرمايیل چه د خپل كور(اهل) په خدمت كې به وو چه كله به د لمونځ وخت رالو نو لمونځ ته به اوتلو.
دجاهلانو نه مخ اړول	رسول الله ﷺ فرمايي: ايا تاسو تعجب نه كوي چه الله تعالى څنګه دقريشو كنځلي او لعن مانه بل طرف ته ګرځوي؟ مذمم باندي لعنت وايي او مذمم ته كنځلي كوي او زه محمد يم. (كفارو به دډير حسد نه محمد نه ويلي بلكه ددي عكس مذمم به يي ويلي)
صداقت	عبدالله بن مسعود ﵁ فرمايي چه رسول الله ﷺ مونږ لـه خبر راكړي وو چه هغه صادق او مصدوق دي.
دخادم(خدمتګار) سره اخلاق	انس ﵁ فرمايي چه ما درسول الله ﷺ لس كاله خدمت كړي دي،په الله قسم ماته يي افف قدري هم نه دي كړي،او نه يې راته دا ويلي چه دا فلاني كار دي ولي كړي دي، او نه يي چه كوم كار مي نه وي كړي دا ويلی چه ولې دي نه دي كړي.

درسول الله ﷺ اخلاق صفات

دصحابه سره یې فرق نه وو او پراخه سیني والا وو	انس بن مالک ﷺ فرمایي چه مونږ مسجد کي ناست وو یو سړي په اوښه باندي مسجد ته رالو او اوښه یي ودروله او بیا یي اوبیل تاسو کي محمد څوک دي؟او رسول الله ﷺ دخلکو منځ کي ناست وو تکیه یي وهلي وه،نو مونږ ورته اوبیل دغه سپین سړي چه تکیه یي وهلي ده محمد دي،نو ورته وایي اي د عبدالمطلب زویه! رسول الله ﷺ ورته وایی چه وایه! ورته وایي اي محمده زه تاته یو تپوس کوم او په سختۍ سره یي کوم زره کي د څه رانه ولي،رسول الله ﷺ ورته اوبیل، وایه چه څه دي خوښه وي تپوس وکه،ورته وایي ستا درب او دمخکي تیر شوي خلکو درب په واسطه درنه تپوس کوم ایا ته الله تولو خلکو ته رسول رالیږلي یي؟ رسول الله ورته فرمایي چه هو ! بیا ورته وایي دالله په نوم درنه تپوس کوم چه ایا الله تاته دا حکم کړي دي چه مونږ په شپه او ورځ کي پنځه وخته لمونځ وکړو؟ رسول الله ورته فرمایي چه هو !بیا ورته فرمایي دالله په نوم درنه تپوس کوم چه ایا الله تاته دا حکم کړي دي چه مونږ به کال کي دا یوه میاشت روژه نیسو؟ رسول الله ﷺ ورته فرمایي هو! دالله په نوم درنه تپوس کوم چه ایا الله تاته دا حکم کړي دي چه دمالدارو نه صدقه واخلي او فقیرانو باندي یي تقسیم کړي؟ رسول الله ﷺ ورته فرمایي هو! نو سړي اوبیل چه څه چه تا د خپل رب طرف نه راوړي دي ما وربانـدي ایمان راوړي دي، او زه د خپل قوم لـه طرف نه رالیږل شوي یم،او زه دبني سعد دابن بکر ورور ضمام بن ثعلبة یم.
روڼتی	عائشة ﷺ فرمایي: آل محمد کله هم دوه ورځي پرله پسي د وربشو په روټۍ موړ شوي نه دي تردي چه درسول الله ﷺ روح قبض شو. (یعني د روټۍ د کموالي دوجي نه)
دنیا کې یې بې رغبتي	رسول الله ﷺ فرمایي زما دا نه ده خوښه چه د أحد دغره په اندازه سره زر راسره وي، او دري ورځي وربانـدی تیري شي او ماسره دهغي نه دینار پاتي وي مگر هغه چه کوم مي دقرضداري لپاره ساتلي وي.
کنځلې یې نه کولې	عائشة ﷺ فرمایي : رسول الله ﷺ نه فاحش وو (خبرو کي) او متفحش وو، او نه په خلکو اواز اوچتونکي وو(دبداخلاقۍ دوجي نه) لیکن عفو او صفح یي کوله،بخښنه یي کوله.
کله یې هم د ښځې لاس سره لاس نه دی لږولی	عائشة ﷺ فرمایي: درسول الله ﷺ لاس کله هم د کومي پردۍ ښځي سره نه دي لګیدلی.

درسول الله ﷺ اخلاقي صفات

مسکن (اوسیدنه)او زندګي

عمر ﷺ فرمايي زه په رسول الله ﷺ وردننه شوم او او هغه د پوزكي فرش چه د كجورو پاڼو نه جوړ شوي وو، ډېره وهلي وه (ستركي يي پټې وي)نو څادر يي په ځان نژدي كړو نو ما وليدلو چه دكجورو پټ يي بدن باندي نشانونه جوړ كړي وي،په ستركو كي مي هغه لوښي ته نظر وكړو چه پكي صرف يو موټي وربشي دخوراک لپاره پرتي وي،چه كله راپاڅيدلو ،زما ستركي د اوښكو نه ډكي وي نو ما نه يي تپوس وكړو اي د خطاب زويه څه شي دي ژړوي؟ما ورته اوييلي اي د الله نبي !څنګه به نه ژاړم او د كجورو پټ ستا په بدن باندي نښي جوړي كړي دي،او دي لوښي كي ګورم چه د يوموټي وربشو نه علاوه پكي څه نشته، او قيصر او كسرى په ميوو او نهرونو كي زندګي تيري،او حال دا چه ته دالله رسول او بهترين خاص بنده يي او دا ستا د خوراک حال دا دي چه څه هم نشته. نو ما ته اوويل اي د خطاب زويه:ايا ستا نه ده خوښه چه زمونږ لپاره دي د اخرت وي او د هغوئ لپاره دنيا وي؟ ماورته اوييل ولي نه.

الاختبار الأوَّل

سؤال:	صيح	خطأ
دبنده خوشبختي درسول الله ﷺ په اتباع کي ده.	☐	☐
رسولان دخپل قوم د نسب نه ليرل کيږي.	☐	☐
کامل صفت درسول الله ﷺ هغه دي کوم چه يي خپله کړي دي چه زه (محمد دالله بنده او رسول يم.)	☐	☐
ريښم او ورېږ درسول الله ﷺ د لاس نه نرم دي.	☐	☐
الله تعالى نبي ﷺ کي کامل اخلاق او نيک خويونه راجمع کړي وو، او علم فضل او په هغه څه کي چه ددنيا او اخرت نجات او کاميابي ده ورکړي وو چه مخکي يي چاله نه وو ورکړي.	☐	☐

دځمکي په مخ مطلقا دبهترين نسب والا ☐ يونس بن متَّى ﷺ ☐ محمَّد بن عبد الله ﷺ

درسول الله ﷺ نومونه: ☐ صفتي دي ☐ تعريفي دي

☐ دهغه صفاتو نه مشتق دي کوم له چه مدح او کمال لازم دي.

☐ داتول ☐ اول او دريم

درسول الله ﷺ اخلاق قران وو يعني: ☐ دقران لپاره به خوشحاليدلو ☐ او د قران لپاره به خفه کيدلو.

☐ دا تول

دالله دوست خليل الله څوک دي؟: ☐ إبراهيم عليه السلام ☐ محمَّدٌ ﷺ ☐ دواړه

درسول الله ﷺ رنګ: ☐ غنم رنګي ☐ سپين ☐ ډير سپين وو

بهترينه خوشبويي: ☐ مسک ☐ درسول الله ﷺ خوله (عرق)

الله تعالى اختيار کړي دي:	کنانة	دبني هاشم نه	إسماعيل	دقريشونه
کنانه د اولاد د	☐	☐	☐	☐
قريش د:	☐	☐	☐	☐
بني هاشم:	☐	☐	☐	☐
				☐
او نبي ﷺ د:	☐	☐	☐	

درسول الله صلى الله عليه وسلم نسب:	نوم	دپلارنوم	دنيكه نوم	دنيكه پلار	داولني نيكه نه مخكي	اولني نيكه
هاشم:	☐	☐	☐	☐	☐	☐
عبد المُطَّلب:	☐	☐	☐	☐	☐	☐
عبد الله:	☐	☐	☐	☐	☐	☐
محمَّد:	☐	☐	☐	☐	☐	☐
إسماعيل:	☐	☐	☐	☐	☐	☐
إبراهيم:	☐	☐	☐	☐	☐	☐

نوم دمعنى (شرح)سره وصل كړى:	محمَّد	أحمد	العاقب	السِّراج
د رب په وړاندي په ټولو خلكو كي حمد والا:	☐	☐	☐	☐
چه بغير دسوزولو رڼا كوي:	☐	☐	☐	☐
دهغه خصلتونووالا چه صفت يي وربانديكيږي	☐	☐	☐	☐
دهغي نه بعد نبي نشته خاتم النبيين دي:	☐	☐	☐	☐

رسول الله ﷺ وو:	لاسونووالا	خوشبو والا	زندګی والا	اخلاق او صورت	خشيت والا
په خلكو كي د ښايسته:	☐	☐	☐	☐	☐
او نرم :	☐	☐	☐	☐	☐
ښايسته :	☐	☐	☐	☐	☐
دټولونه ښه:	☐	☐	☐	☐	☐
او سخت:	☐	☐	☐	☐	☐

رسول الله ﷺ:	دالله لپاره	روټى كي	دخپل ځان لپاره	صَّدقة	هديَّة
انتقام به يي نه اخستلو مګر:	☐	☐	☐	☐	☐
او انتقام به اخستلو صرف :	☐	☐	☐	☐	☐
عيب به يي نه راويستلو:	☐	☐	☐	☐	☐
قبلوله به يي او بدله يي هم پري وركوله:	☐	☐	☐	☐	☐
نه يي قبلوله:	☐	☐	☐	☐	☐

درسول الله ﷺ تعلیمات

درسول الله ﷺ په لباس خوراک څښاک کې تعلیمات

محبوب رنګ	رسول الله ﷺ ته خوښ رنګ سپین رنګ وو فرمایي: دا ستاسو بهترین لباس دي، خپله یي هم واچوئ او مړو ته کفن هم ددي نه ورکړئ.
لباس	هرلباس چه میسر وو،کله د وړئ کله کاتن کله کتان، او کله چه به یي قمیص اچولو نو د ښي طرف نه به یي شروع وکړه.
په لباس کي میانه روي (اعتدال)	ځیني سلف فرمایي: هغوئ به دشهرت لباس بد ګڼلو که ډیر به وو او که لږ) دابن عمر ﷺ حدیث کي دي فرمایي: چاچه دشهرت لباس واچولو دقیامت په ورځ به الله تعالی ورته د ذلت لباس واچوي او اور به پکي بل شي)ځکه چه د فخر او تکبر اراده یي وه نو الله تعالی ورله دا سزا ورکوي، او دابن عمر ﷺ روایت کي دي رسول الله ﷺ فرمایي: چاچه خپلي کپړي راخکلي د تکبر دوجي نه الله به ورته دقیامت په ورځ نه کوري.
خوراك	موجود شي به یي نه رد کولو او کوم چه به نه وو هغي پسي به یي خلکو له تکلیف نه ورکولو،کوم چه پاک حلال خوراک ورته مخکي کړي شو هغه به یي خوړلو،او که زړه به یي یو شي نه منلو نو پریښودلو به یي بغیر د تحریم نه،عائشة ﷺ فرمایي کله یي هم په طعام کي عیب نه دي رایستلي،که زړه به یي و خوړله به یي،او که نه پریښودلو به یي .
دخوراك طریقه	- اکثر خوراک یي په دسترخوان باندي وو چه په زمکه به کیښودل کیدلو. - په دري ګوتو باندي به یي خوراک کولو. - کله چه به یي تکیه وهلي وه خوراک به یي نه کولو. - دخوراک په شروع کي به یي بسم الله ویله او اخر کي به یي الحمدلله ویله. - کله چه به دخوراک نه فارغ شو خپلي ګوتي به یي څټلي.
څښاک	- هروخت به یي په ناسته باندي اوبه څکلي، بلکه په ولاړه د اوبو څکلو نه به یي منع کوله او دضرورت(عذر) په وخت کي په ولاړه باندي اوبه څکل جائز دي.

په نکاح او معاشرت کې درسول الله ﷺ تعلیمات

- رسول الله ﷺ فرمایي: ستاسو ددنیا نه ماته دوه شیان محبوب ګرځول شوي دي : ښځې او خوشبويي، او زما د سترګو یخوالي په لمونځ کي ګرځول شوي دي.
- او د ښځو په منځ کي به يي شپه تيرولوکي او نفقه کي انصاف کولو.
- عائشه ﷺ فرمایي : کله چه به سفر باندي تللو نو د بيبيانو په منځ کي به يي قرعه اندازي کوله چه د چا نوم به راوتلو نو هغه به يي ځان سره بوتلله.
- او د بيبيانو سره يي ښايسته اخلاق او ښه زندګي تيروله.
- دعائشة ﷺ په غيږ کي به يي تکيه وهلي وه او قران به يي ويلو،که هغه به د حيض حالت کي هم وه.
- دحيض په حالت کي به يي ورته حکم وکړو ازار به يي وتړلو او مباشرت به يي کولو.
- عائشة ﷺ به يي ښکلوله او هغه به روژه وو.
- دنرم او ښايسته اخلاقو نمونه يي داهم ده چه دخپل اهل سره به يي لوبي هم کولي،او د سفر په وخت کي به يو بل نه مخکي کيدل،همدارنګه د کور نه دوتلو وخت کي به يې يو بل له کله کله ديکي هم ورکولي.
- کله چه به دشپي د سفر نه رالو نو خپل اهل به يي نه راپاخولو.

درسول الله ﷺ خوب او د خوب نه پاڅيدل

- کله چه به د خوب لپاره بستري ته لاړو نو دا دعاء به يي ويله: «**بِاسْمِكَ اللَّهُمَّ أَحْيَا وَأَمُوتُ**»، کله چه به دشپي خپل بستري ته لاړو د خوب لپاه نو خپل لاسونه به يي راټول کړل او پوکي به يي پکي وکړو او دا سورتونه به يي اوبيل: ﴿ قُلْ هو اللَّهُ أحَدٌ ﴾ وَ﴿ قُلْ أعُوذُ برَبِّ الفَلَقِ ﴾ وَ﴿ قُلْ أعُوذُ برَبِّ النَّاسِ ﴾،بيابه يي خپل بدن وربانندی مسح کړو ،سر مخ او بدن چه څومره به يې کولي شو، او دا به يي دري ځل تکرارولو. او کله چه به څملاستلو نو ښي لاس به يي د مخ لاندي کيښودلو او دا دعاء به يي دري ځل ويله: اللَّهُمَّ قِنِي عَذَابَكَ يَوْمَ تَبْعَثُ عِبَادَكَ »،کله چه به د خوب نه پاڅيدلو نو دا دعاءبه يی و ييله: «**الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي أَحْيَانَا بَعْدَ مَا أَمَاتَنَا وَإِلَيْهِ النُّشُورُ**»،بيا به يي مسواک کولو.
- دشپي اوله حصه کي به اوده کيدلو او دشپي اخري حصه کي به راپاڅيدلو، او کله کله به يي دشپي اوله حصه کي دمسلمانانو د خدمت لپاره خوب نه کولو.
- درسول الله ﷺ سترګي به يي اوده کيدلي خو زړه به يي ويښ وو.
- چه اوده به شو نو چابه نه راپاخولو تردي چه خپله به راپاڅيدلو.
- خوب يي مساوي برابر خوب وو،او دا دتولو نه بهترين فايده مند خوب وي.

معاملات

- ټوقي (ګپ شپ) به يي لګولو او په ګپ شپ کي هم د حق وينا کوله.
- توريه به يي کوله او په توريه کي به يي هم حق ويلي.
- مشوره به يي کوله او مشوره به يي ورکوله.
- دمريض پوښتنه به يي کوله،جنازي ته به حاضريدلو،دعوت به يي قبلولو،دکونډو مسکينانو اوکمزورو خلکو حاجتونه به يي پوره کول.
- صفتي شعرونه به يي اوريدل او انعام به يي هم ورکولو، او کومه مدحه چه دهغه شوي ده دا ډيره لږه ده،خوحقيقي ده او د نورو خلکو صفتونو کي اکثره دروغ وي.
- په خپل لاس يي پيزار ته پيوند اچولي دي،کپړو ته يي پيوند اچولي دي،داوبو بوکي ته يي پيوند اچولي دي،د خپل ځان او د اهل خدمت به يي کولو، ترديي چه د مسجد جوړولو کي يي خپله ښختي اوچتولي.
- دولړي د وجي نه به يي خپلي خيټي پسي کاڼي تړل، او کله به موړ هم وو.
- خلکو له به يي هم ميلمستيا کوله او خلکو به هم ورله ميلمستيا کوله.
- دسر په منځ کي او دښپو لاندي دقدمونو لاندي ،او اوږو کي يي حجامه کړي ده،(ښکر لګول).
- علاج يي کړي دي ،دم يي اچولي دي،او مريض چه د څه نه ورته تکليف وي د بچ کولو کوشش يي کړي دي.
- دخلکو سره ښايسته معاملي والا وو،کله چه به يي چانه قرض واخستلونو هغه به يي په ډيره ښه طريقه واپس کولو.

تلل(منزل کول)

تيز ښايسته او د سکون مزل يي کولو.

خپلو ملګرو کي دتيز تللو والا وو،هغوی به يو ځاي کيدلو کي ورسره جهد(مشقت) کولو.

کله به يي دبغير چپلو مزل هم کول او کله به يي چپلو (نعل) سره مزل کولو.

صحابه رضوان الله عليهم به ورنه مخکي روان وو، او دا به يي روسته وو.

دملګرو سره به يواځي او ډله کي روان وو.

ذکر اذکار

دالله به يي کامل پوره ذکر کولو،بلکه خبرو کي به يي ټول دالله ذکر وو،کله چه به د خوب نه پاځيدلو دالله ذکربه يي کولو،کله چه به يي لمونځ شروع کولو،دکورنه دوتلواو دننه کيدلو وخت کي،مسجد ته د دننه کيدلووخت کي، سهار ماښام کي،دکپړو اچولووخت کی،بيت الخلاء ته دتللو وخت کي،داودس نه مخکي او وروسته،داذان اوريدلو وخت کي،دمياشتي ليدلو وخت کي،دروټی نه مخکي او وروسته،او د انتريشي په وخت کي. او داسي نور....

فطرتي سنتونه	سنت کارونه	رسول الله ﷺ فرمايي: لس شيان د فطرت نه دي:دبريتونو لنډول،ږيره پريښودل،مسواک وهل،پوزې ته اوبه اچول،نوکان کټ کول، او د ګوتو په شا باندي د غوټو وينځل،او د تخرګونو خريل.د نامه د لاندي ويښتو خريل،او اوبو باندي استنجاء کول،او راوي وايي چه لسم سنت ورنه هېر شوي دي.
	دښې طرفنه شروع کول	په چپلو اچولو کي ګرځيدلو کي پاکوالي کي، اخستلو او ورکولو کي يي ښي طرف باندي شروع کول خوښ وو،ښي لاس به يي د خوراک څښاک او پاکوالي لپاره وو،او ګس (چپ)لاس به يي دبيت الخلاء او د ناپاکه شيانو اخوا کولو لپاره وو.
	سرخريل	سر خريلو کي يي دا طريقه وه چه يا به يي ټول پريښودلو يا به يي ټول اخستلو.
	مسواک کول	مسواک يي خوښ وو، دروژي او دغير روژي حالت کي به يي مسواک وهلو،دخوب نه راپاځيدلو ،داودس او د لمونځ ،کورته دننه کيدلو،وخت کي به يي مسواک وهلو.او مسواک به يي د ارک دلرګي وو.
	خوشبويي	خوشبويي يي خوښه وه، او ډيره به يي لګوله.
	ږيره او بريت	رسول الله ﷺ فرمايي: دمشرکينو مخالفت وکړئ ږيره پريږدئ اوبريتونه لنډ کړئ.
	دويښتو وخت	انس ﷺ فرمايي چه رسول الله ﷺ مونږ ته دبريتونو او نوکانو کټ کول لپاره څلويښت ورځي محدود کړي وي چه د څلويښت وروځو او شپو نه به يي ډير نه ساتو.
درسول الله ﷺ د خبرو طريقه	خبري	- عائشة ﷺ فرمايي چه رسول الله ﷺ به ستاسو په رنګه خبري نه کولي بلکه په ارام سره به يي خبري کولي چه څوک به ورته ناست وو يادولي به يي. - اکثره چه به يي خبري کولي نو دري ځل به يي تکرارولي،چه اوريدونکي پوهه شي،او کله چه به يي سلام کولو دري ځل به يي کولو. - بغير حاجته به يي خبري نه کولي،او د حکمت نه ډکي خبري به يي کولي. - هغه خبري به يي کولي چه کومو کي به يي د اجر اميد ساتلو. - نه په خبرو کي نه په عمل کي فاحشه وو،او نه يي په خلکو اواز اوچتولو .

خبري، خندا، ژړا او خطبه	خندا	خندا يي تبسم كول وو،ډيره خندا يي صرف غاښونه ښكاره كيدل وو.
	ژړا	- په اوچت اواز يي نه ژړل،لكن ستركو نه به يي اوښكي تللي،او دسيني اواز به يي اوريدل كيدلو ژړا كي. - ژړابه يي كله په مړي باندي درحم دوجي نه وه، كله په امت باندي د خوف او شفقت دوجي نه،او كله به دقران داوريدلو دوجي نه وه .
	خطبه	- په زمكه،منبر،سوارلى،او اوښه باندي يي خطبه كړي ده. - جابر﷛ فرمايي رسول الله ﷺ چه به كله خطبه كوله نو ستركي به يي سري شوي،اواز به يي اوچت شو،او غضب به يي ډير شو لكه ديو لشكر نه چه خبرداري (يره)وركوي. - تولي خطبي به يي دالله په حمد او ثنا باندي شروع كولي. - هروخت كي چه به خلكو ته ضرورت وو،او مصلحت به وو خلكو ته به مخاطب كيدلو.

دويم امتحان

سؤال:	صحيح	خطأ
کله چه به يي قميص اچولو نو د ښي طرف نه به يي شروع کوله.	☐	☐
اکثره طعام به يي دسترخوان کي په زمکه باندي وو.	☐	☐
کله چه به دشپي سفر نه رالو نو خپل اهل به يي نه راپاخولو.	☐	☐
کله به يي دولړي نه خيتي پسي کاڼي تړل،اوکله به موړ هم وو.	☐	☐
علاج يي هم کړي دي دمونه يي هم اچولي دي.	☐	☐
وسواسي نه وو او نه يي دوسواسيانو په رنګه بدعي کارونه کول.	☐	☐
پاک حق دين باندي ليږل شوي دي،دشرک او دحرام د حلالولو خلاف وو.	☐	☐
اووه بچي يي وو،څلور زامن او دري لورګاني.	☐	☐
بچي يي ټول د خديجة ﵂ نه وو،نورو بيبيانو نه يي اولاد نه وو.	☐	☐
ټول اولاد يي دهغه نه مخکي وفات شوي دي.	☐	☐
په دي کي اختلاف نشته چه د نهه کسانو نه وفات شو: عائشة، وحفصة، زينب بنت جحش، أم سلمة، صفية، وأم حبيبة، ميمونة، سودة، جويرية	☐	☐
خديجة ﵂ باندي دالله دطرف نه دجبرايل په واسطه سلام راليږل شوي وو.او دا خاصيت بلي کومي ښځي له نشته.	☐	☐

رنګونو کي يي کوم رنګ خوښ وو: ☐ سپين ☐ تور ☐ چه کوم يو به ميسر وو(موجودوو)

درسول الله ﷺ لباس: ☐ وړی به يی نه اچوله ☐ کاتڼ او کتان به يي اچولو ☐ کوم لباس چه به ميسر وو هغه به يي اچولو ☐ صرف اول اودويم

لباس : ☐ قيمتي کېږه وه ☐ دبي رغبتی دوجي نه ارزانه کېږه وه ☐ درميانه

- بسم الله او الحمدلله به يې ويله: ☐ دخوراک په شروع کې ☐ په اخرکې ☐ اول او اخرکې
- ښکاک(ښکل) به يې : ☐ په ناسته وو ☐ په ولاړه وو ☐ په ټولو حالاتو کې به وو.
- رسول الله ﷺ فرمايلي دي ماته ددې دنيا نه درې شيان محبوب دي: ☐ ښځې ☐ خوشبويي ☐ ذکرشوې ټول.
- رسول الله ﷺ فرمايلي دي زما دسترګو يخوالي په: ☐ جنت کې دي ☐ لمونځ کې دي ☐ دې ټولو کې دي.
- بيبيانو سره تعامل يې ښه: ☐ معاشرت وو ☐ اخلاق وو ☐ داټول ذکرشوي.
- انس ﷺ فرمايي چه رسول الله ﷺ مونږ ته دبريتونو او دنوکانوباره کې وخت خاص وخت معلوم کړې وو چه د (.....) ورځو او شپو نه به يې ډير نه پريږدو: ☐ ديرش ۳۰ ☐ څلويښت ٤٠ ☐ پنځوس ٥٠
- سر خريلو طريقه يې: ☐ څه حصه به يې خريله او څه حصه به يې پريښودله ☐ يا به يې ټول پريښودلو يا به يې ټول خريلو.
- مسواک يې خوښ وو، او مسواک به يې کولو: ☐ بغير د روژې نه ☐ دروژې په حالت کې ☐ ټولو حالاتو کې.
- خندا يې ټوله: ☐ مسکا او تبسم وو ☐ ټوله تبسم وو
- ليرل شوي وو: ☐ ټولوخلکوله ☐ انسانانو او پيريانوله
- په لورګانو کې يې مطلقا بهترين او افضله لور: ☐ ټولې دي ☐ فاطمة ☐ زينب
- ددې بيبي نه بغير بلې کوم بيبي سره کمبل کې وربانديې وحي نه ده نازله شوي: ☐ حفصة ☐ أمُّ سلمة ☐ عائشة

رسول الله ﷺ:	جنازې ته	دعوت	دکونډې مسکين او ضعيف د حاجتونو پوره کولو لپاره	دمريض
پوښتنه به يې کوله:	☐	☐	☐	☐
حاضريدلو به :	☐	☐	☐	☐
قبلولو به يې:	☐	☐	☐	☐
او تللو به:	☐	☐	☐	☐

درسول الله صلى الله عليه وسلم دکارونونه:	چيلې	جومات جوړلو کې ښختې	کپړې	نعل(چپړه)	دخپل اهل او ځان
ګنډلې يې دي:	☐	☐	☐	☐	☐
پيوند کړې يې دي:	☐	☐	☐	☐	☐
لوشلې يې ده:	☐	☐	☐	☐	☐
خدمت يې کړې دي:	☐	☐	☐	☐	☐
او اوچتې کړې يې دي:	☐	☐	☐	☐	☐

دفطرت نه:	دنوكانو دي	تخرګونودي	دنامه نه لاندي ويښته	ريري دي	دبريتونودي
کټ کول(لنډول)د:	☐	☐	☐	☐	☐
پريښودل د:	☐	☐	☐	☐	☐
لنډول:	☐	☐	☐	☐	☐
ويستل:	☐	☐	☐	☐	☐
خريل:	☐	☐	☐	☐	☐

درسول الله ﷺ دخوراک :	نه وو	خوړلو به يي	بغير دحراموالي به يي پريښودلو	موجود خوراک
نه به يي واپس کولو:	☐	☐	☐	☐
تکليف به يي نه ورکو چه شي به:	☐	☐	☐	☐
پاک حلال چه به ورته مخکي کړي شو:	☐	☐	☐	☐
مګر کوم شي چه به نفس ونه منلونو:	☐	☐	☐	☐

رسول الله صلى الله عليه وسلم به :	کله به فارغ شو	خوراک دي	په يوه ګوته	پنځه ګوتو	په دري ګوتو
خوراک کولو:	☐	☐	☐	☐	☐
او ګوتي به يي ختلي چه:	☐	☐	☐	☐	☐
او دا بهتره :	☐	☐	☐	☐	☐
ځکه متکبرخوراک کوي په:	☐	☐	☐	☐	☐
او حريص خوراک کوي :	☐	☐	☐	☐	☐

درسول الله ﷺ خصوصيات

درسول الله ﷺ د خصوصياتو نه

ښايسته حنيفي دين باندي ليږل شوي دي	ابن القيم رحمه الله فرمايي: دين کي حنيفيت او ښايسته والي (نرمي) رايوځايي شوي دي،توحيد کي حنيفي دين دي او او اخلاقو کي هم ښايسته دي.او ددوه کارونو خلاف دي، شرک اودحرامو د حلال ګرځولو.
انسانانو او پيريانو ته ليږل شوي دي	رسول الله ﷺ فرمايي: انبياء به صرف خپلو قومونو ته ليږل کيدل،زه ټولو خلکو ته ليږل شوي يم .
کتاب او دعوت	الله تعالى فرمايي: ﴿الر ۚ كِتَابٌ أَنزَلْنَاهُ إِلَيْكَ لِتُخْرِجَ النَّاسَ مِنَ الظُّلُمَاتِ إِلَى النُّورِ بِإِذْنِ رَبِّهِمْ إِلَىٰ صِرَاطِ الْعَزِيزِ الْحَمِيدِ﴾[إبراهيم].
نبي(معجزة)	غټه معجزه او (نښه) يي قران دي،هرهغه معجزه چه مخکي انبياو له ورکړل شوي ده،څه ناڅه حصه يي رسول الله ﷺ له هم ورنه ورکړي ده.
دهغه سره محبت دين دي	رسول الله ﷺ فرمايي: ترهغه پوري يو ستاسونه مومن کيدلي نه شي ترڅو چه زه ورته دزوي نه دپلار نه او دټولو خلکو نه محبوب نه شم.
درسول الله صلى الله عليه وسلم سره حسد کولو والا	کفر اکبر باندي کافردي الله تعالى فرمايي: ﴿إِنَّ شَانِئَكَ هُوَ الْأَبْتَرُ﴾[الکوثر].
دوست	رسول الله ﷺ فرماييلي دي : زه الله تعالى دوست نيولي يم لکه څنګه چه يي ابراهيم عليه السلام نيولي وو په دوستى باندي).
اولوالعزم رسولانو نه دي	الله تعالى فرمايي: ﴿وَإِذْ أَخَذْنَا مِنَ النَّبِيِّينَ مِيثَاقَهُمْ وَمِنكَ وَمِن نُّوحٍ وَإِبْرَاهِيمَ وَمُوسَىٰ وَعِيسَى ابْنِ مَرْيَمَ﴾[الأحزاب:٧].
علم	رسو ل الله ﷺ فرمايي: «**أَمَا إِنِّي أَعْلَمُكُمْ بِاللهِ**»، او الله تعالى فرمايي: ﴿قُل لَّا أَقُولُ لَكُمْ عِندِي خَزَائِنُ اللَّهِ وَلَا أَعْلَمُ الْغَيْبَ وَلَا أَقُولُ لَكُمْ إِنِّي مَلَكٌ﴾[الأنعام:٥٠].

درسول الله ﷺ د خصوصیاتو نه	د اطاعت او د مخالفت حکم	الله تعالی فرمايي: ﴿اي پیغمبره دوی ته اووایه که چرته تاسو دالله سره محبت کوی نو زما تابعداري وکړی،نو الله به تاسو سره محبت وکړي،او ستاسو گناهونه به معاف کړي﴾[آل عمران:٣١]،رسول الله ﷺ فرمايي: تاسو ټول به جنت ته داخليږی مګر هغه څوک چه انکار وکړي،تپوس ورنه وشو څوک انکار کوي؟ ويي فرمايل: چاچه زما اطاعت وکړو جنت ته به داخل شي او چاچه نافرماني وکړه نو انکار يي وکړو) او فرمايي څوک چه زما مخالفت کوي الله ورباندي ذلت ليکلي دي.)
	امت	الله تعالی فرمايي:: ﴿تاسو بهترين امت يي چه د خلکو لپاره وتلي يی نیکی باندي حکم کوي او د بدی نه منع کوی او په الله باندي ايمان راوړی﴾[آل عمران:١١٠]، رسول الله ﷺ فرمايي: «**زما دي په هغه ذات باندي قسم وي چه زما نفس دهغه په لاس كي دي،زه دا طمع لرم چه تاسو به دجنت حصه جوړيږي.**
	ښار	مکه د رسول الله ﷺ ښار دي،الله تعالی فرمايي:﴿ إِنَّ أَوَّلَ بَيْتٍ وُضِعَ لِلنَّاسِ لَلَّذِي بِبَكَّةَ مُبَارَكًا وَهُدًى لِّلْعَالَمِينَ * فِيهِ آيَاتٌ بَيِّنَاتٌ مَّقَامُ إِبْرَاهِيمَ ۖ وَمَن دَخَلَهُ كَانَ آمِنًا ۗ وَلِلَّهِ عَلَى النَّاسِ حِجُّ الْبَيْتِ مَنِ اسْتَطَاعَ إِلَيْهِ سَبِيلًا ۚ وَمَن كَفَرَ فَإِنَّ اللَّهَ غَنِيٌّ عَنِ الْعَالَمِينَ﴾[آل عمران]. او مکه د حرمت والا ښار دي،رسول الله ﷺ فرمايي: «الله تعالی دا ښار دحرمت والا ګرځولي دي دهغي ورځي نه چه په کومه ورځ يي زمکه او اسمانونه پيداکړل، نو دا دالله په حرمت سره حرام دي»،او ترقيامته دمسلمانانو ښاردي، فرمايي (دفتحي نه بعد هجرت نشته).
	قبله	درسول الله ﷺ قبله کعبه وه، او ددي نه مخکي بيت المقدس قبله وه،الله تعالی فرمايي: ﴿ قَدْ نَرَىٰ تَقَلُّبَ وَجْهِكَ فِي السَّمَاءِ ۖ فَلَنُوَلِّيَنَّكَ قِبْلَةً تَرْضَاهَا ۚ فَوَلِّ وَجْهَكَ شَطْرَ الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ ۚ وَحَيْثُ مَا كُنتُمْ فَوَلُّوا وُجُوهَكُمْ شَطْرَهُ﴾[البقرة:١٤٤]. او مسجد الحرام دزمکي په مخ باندي اولني مسجد دي،ابوذر ؓ فرمايي ما درسول الله ﷺ نه تپوس وکړوداولني مسجد باره کي چه دزمکي په مخ باندي دي، نو ويي فرماييل چه مسجد الحرام. رسو الله ﷺ فرمايي: څوک چه بيت الله ته رالو او فسق او ګناه يي ونه کړه او بيا لاړو نو داسي دی لکه دمور نه چه نوی پيدا شوي وي . یعني گناهونو نه به پاک وي.

درسول الله ﷺ د خصوصياتو نه	قبله	
		او رسول الله ﷺ فرمايي: مسجد الحرام کي يو لمونځ په يو لک لمونځونو باندي دي او زما مسجد کي يو لمونځ په زر لمونځونو باندي دي،او بيت المقدس کي يو لمونځ په پنځه سوه لمونځونو دي،)او فرمايي: سفرونه مه کوئ مګر دي دري مسجدونو ته يي وکړئ **مَسْجِدِ الحَرَامِ، اوزما مسجد، اومَسْجِدِ الأَقْصَى ته**». او رسول الله ﷺ فرمايي: (کله چه تاسو قضاء حاجت ته لاړ شئ نو قبلي ته مه مخ کوئ او مه ورته شا کوئ، بلکه شرق او غرب طرف ته شئ).

درسول الله ﷺ رشته داري او بيبياني

درسول الله ﷺ اووه اولاده وو: دري زامن او څلور لورګانې

[١] قاسم، او په دې باندې درسول الله ﷺ كنيه هم وه	[٢] زينب ﵂
[٣] رقيَّة ﵂	[٤] أمُّ كلثومٍ ﵂
[٥] فاطمة ﵂	[٦] عبد الله، چه طيب او طاهر يې لقب وو.

[٧] إبراهيم، او دا د ماريه القبطيه نه وو، او باقي اولاد ټول د خديجه ﵂ نه وو، دنورو بيبيانو نه يې اولاد نه وو.

ټول اولاد يې درسول الله ﷺ دوفات نه مخكې وفات شوي وو، صرف فاطمة ﵂ چه درسول الله ﷺ دوفات نه شپږ مياشتې بعدوفات شوه، الله تعالى دهغې دصبر او اجر په وجه چه دپلار وفات يې وليدلو او صبر يې وكړو. الله يې درجات اوچت كړه، او فضل او مقام يې ورله وركړوچه د ټول عالم ښځو كې بهتره ښځه وګرځيدله. او فاطمة على الا طلاق په ټولو لورګانو كې افضله وه، او ټولو لورګانو يې اسلام درک كړي وو اسلام يې راوړي وو او هجرت يې ورسره كړي وو.

يوولس ترونه(كاكا) يې وو

[١] سيِّدالشُّهداء حمزة ﵁	[٢] عبَّاس ﵁
[٣] أبو طالبٍ، نوم يې عبد مناف وو	[٤] أبو لهب، نوم يې عبد العُزَّى وو

[٥] زبير	[٦] عبد الكعبة	[٧] المُقوِّم	[٨] ضِرار

[٩] قُثَم	[١٠] المُغيرة، اولقب يې حجل وو	[١١] الغَيداق، نوم يې مُصعبٌ وو

ترونو كې يې صرف حمزه او عباس ﵄ اسلام راوړي وو.

شپږ يې تروركانې وې

[١] صفيَّة، او دا د زبير بن العوام ﷺ مور وه

[٢] أمُّ حكيمٍ البيضاء

[٣] عاتكة

[٤] برَّة

[٥] أروى

[٦] أميمة

درسول الله ﷺ بيبيانې چه نومونه يې دې ټكو كې دي: حَجَزٌ صَخَرٌ سَمْعَهُ

حجز

(حاء) = حفصة بنت عمر بن الخطَّاب ﷺ .

(جيم) = جويرية بنت الحارث ﷺ

(ز) = زينب بنت جحشٍ ﷺ + زينب بنت خزيمة ﷺ.

صخرٌ

(صَّاد) = صفيَّة بنت حُيَيِّ بن أخطب ﷺ

(خاء) = خديجة بنت خويلدٍ ﷺ.

(ر) = أمُّ حبيبة رملة بنت أبي سفيان ﷺ.

سمعه

(س) = سودة بنت زمعة ﷺ.

(م) = ميمونة بنت الحارث ﷺ.

(ع) = عائشة بنت أبي بكرٍ ﷺ.

(هـ) = أمُّ سلمة هند بنت أبي أميَّة ﷺ.

خديجة ﷺ

اولنۍ بيبي يې خَدِيجَةُ بِنْتُ خُوَيْلِدٍ الْقُرَشِيَّةُ الْأَسَدِيَّةُ ﷺ وه،او دې سره يې دنبوت نه مخكې واده كړي وو،او عمريې خلويښت كاله وو،دهغې تر مركه پورې رسول الله ﷺ بل واده نه ووكړي،دابراهيم نه بغير نور ټول بچې يې ددې نه وو،او دې ورله دنبوت په ابتداء كې ډېر مدد كړي وو،دمال او ځان قرباني يې وركړې وه،او الله تعالى دجبرايل عليه السلام په واسطه په دې سلام راليږلى دي، او دا خاصيت صرف دې پورې خاص دي،دهجرت نه درې كاله مخكې وفات شوه.

سودة ﷺ

دخديجه ﷺ د وفات نه بعد يې د سَوْدَةَ بِنْتَ زَمْعَةَ الْقُرَشِيَّةَ ﷺ سره نكاح وكړه،او دا هغه زنانه وه چه خپله ورځ يې عائشة ﷺ ته وهب كړې وه.

عائشة رضي الله عنها	دسودة ﷺ نه بعد يي د عبدالله مور عائشة الصديقة دصديق لور،سره نكاح وكړه،چه داسمانونو دپاسه دهغي براءت الله تعالى كړي دي، درسول الله ﷺ محبوبة،دنكاح نه مخكي ملائكي ورته پيش كړي وه چه دا ستا بي بي ده،دشوال په مياشت كي يي نكاح كړي وه، اوعمر يي شپږكاله وو،او بياد هجرت په او ل كال يي واده وكړو چه عمر يي نهه كاله وو،او ددي نه علاوه يي بله كومه پيغله ښځه نه ده كړي،صفايي يي داسمان نه پيش شوي ده،او د امت په دي باندي اتفاق دي چه څوک وربانديي تهمت لګوي (دقذف) هغه كافردي،او دا درسول الله ﷺ په بيبيانو كي پوهه او فقيه عالمه وه، بلكه دامت په ټولو ښځو كي فقيه او پوهه ښځه وه،ترڈي چه درسول الله ﷺ كبار صحابه و به ددي قول ته رجوع كوله او فتوي به يي ورنه اخستلي.
حفصة رضي الله عنها	بيا يي حفصه دعمر بن خطاب رضي الله عنه لور سره واده وكړو،او دي د خپل اولني خاوند خُنَيْسِ بْنِ حُذَافَةَ السَّهْمِيِّ رضي الله عنه سره اسلام راوړي وو،او د هغه سره يي مديني ته هجرت هم كړي وو، بيا يي خاوند غزوة احد كي شهيد شو،نو بيا رسول الله صلى الله عليه وسلم په نكاح كړه.
زينب بنت خزيمة رضي الله عنها	بيايي زَيْنَبَ بِنْتَ خُزَيْمَةَ بْنِ الْحَارِثِ الْقَيْسِيَّةَ رضي الله عنها چه د بَنِي هِلَالِ بْنِ عَامِرِنه وه،نكاح وكړه، او دا دواده نه دوه مياشتي بعد وفات شوه،او دا هغه وه چه دي ته ام المساكين(دمسكينانو مور) لقب وركړل شوي وو.
أمّ سلمة رضي الله عنها	بيا يي د أُمَّ سَلَمَةَ هِنْدَ بِنْتَ أَبِي أُمَيَّةَ الْقُرَشِيَّةَ الْمَخْزُومِيَّةَ رضي الله عنها،سره واده وكړو،او دا يي په بيبيانو كي ټولو كي اخر كي وفات شوي ده، دهجرت په دوه شپيتم كال كي وفات شوي ده.
جويرية رضي الله عنها	جُوَيْرِيَةَ بِنْتَ الْحَارِثِ بْنِ أَبِي ضِرَارٍ الْمُصْطَلِقِيَّةَ رضي الله عنها سره يي واده وكړو،او دا دبني مصطلق وه،رسول الله صلي الله عليه وسلم نه يي مدد غوښتلو چه ازاده شي، نورسول الله ﷺ هغه ازاده كړه او نكاح يي ورسره وتړله.

زينب بنت جحش ؓ

بيا يې د بني اسد بن خزيمة نه دترور(اميمة) لور زَيْنَبَ بِنْتَ جَحْشٍ ؓ سره واده وکړو.او ددې باره کې الله تعالی دا ايت نازل کړې دی: ﴿ فَلَمَّا قَضَىٰ زَيْدٌ مِّنْهَا وَطَرًا زَوَّجْنَاكَهَا ﴾[الأحزاب:۳۷]،او په دې باندې به يې دنورو بيبيانو په مخکې فخر هم کولو او دا به يې ويېلې چه تاسو ستاسو کورونو والارسول الله ﷺ ته په نکاح کړې يې او زه الله تعالی داووه اسمانونو نه بره رسول الله ﷺ ته په نکاح کړې يم.

او ددې د خصوصياتونه داده چه الله تعالی ددې ولي وو،او خپل رسول ﷺ ته يې داسمانونو دپاسه په نکاح کړه،دعمر ؓ دخلافت په ابتداء کې وفات شوه،او ددې نه مخکې دزيد بن حارثه په نکاح کې وه کوم چه رسول الله ﷺ ورته متبني (زوي)ويېلې وو،کله چه هغه طلاقه کړه نو الله تعالی رسول الله ﷺ ته په نکاح کړله، ددې لپاره چه امت يې هم تابعداري وکړي دمتبني په احکامو کې،

أُمُّ حبيبة رضي الله عنها

بيا يې ام حبيبة ؓ سره واده وکړو چه نوم يې رَمْلَةُ بِنْتُ أَبِي سُفْيَانَ صَخْرِ بْنِ حَرْبٍ الْقُرَشِيَّةُ الْأَمَوِيَّةُ دې، په نکاح يې کړله او هغه په حبشة کې مهاجره وه،او نجاشي بادشاه ددې مهر څلورسوه ديناره اداء کړو،او بيا د هغې ځای نه راوستل شوله،

صفيّة ؓ

بيا يې صَفِيَّةَ بِنْتَ حُيَيِّ بْنِ أَخْطَبَ سَيِّدِ بَنِي النَّضِيرِ هَارُونَ بْنِ عِمْرَانَ دمُوسَى ورو، داولاد نه، واده وکړو،نو ددې پلار هم نبي او خاند هم نبي وو،او دا دټول عالم د ښځو کې ښايسته ښځه وه،او دا وينځه راغلې وه،او ددې ازادول يې ددې لپاره مهر وګرځولو،نو دا بيا سنت جوړ شو.

ميمونة ؓ

بيا يې مَيْمُونَةَ بِنْتَ الْحَارِثِ الْهِلَالِيَّةَ ؓ سره واده وکړو، او دا يې اخرې بي بی وه،چه ورسره يې واده وکړو، او دايې مکه کې عمرة القضاء نه وروسته وکړه.

درسول الله ﷺ د وفات نه بعد اولنی ښځه چه ورپسې وفات شوې ده زَيْنَبُ بِنْتُ جَحْشٍ ؓ ده، شلم کال کې وفات شوه،او اخرې ښځه چه وفات شوې ده ام سلمة ؓ ده،چه دوه شپيتم کال د هجرت کې ديزيد بن معاويه په خلافت کې وفات شوه.

دويمه برخه: درسول الله ﷺ سيرت

اولني باب: دبعثت(نبوت) نه مخکي

پيدائش

رسول الله ﷺ د هجرت نه ۵۳ کاله مخکي په کال د (فيل د واقعي) عام الفيل کي د ربيع الأول مياشت کي، چه ۵۷۱ ميلادي سره برابر دي،په مکه مکرمه کي پيداشوي وو .

پلار يې

عبدالله دعبدالمطلب زوي،داسي وخت کي وفات شو چه رسول الله ﷺ دمور په خيټه کي وو، نو رسول الله ﷺ يتيم پيداشو.

مور يې

آمنة بنت وهبٍ د بني زُهرة د خاندان نه.د رسول الله ﷺ اووه کاله نه وو پوره شوي چه وفات شوه.

کفالت

دمور دوفات نه بعد يې نيکه عبدالمطلب کفالت وکړو.بيا هغه وفات شو،او رسول الله ﷺ د اته کالو وو،بيا يې خپل تره ابوطالب چه نوم يې عبدمناف وو کفالت وکړو.

درسول الله ﷺ رضاعی مورګاني

ثويبة

دابو لهب وينځه وه،او دابوسلمة عبدالله بن عبدالأسد المخزوميَّ ﷺ او درسول الله ﷺ د تره حمزة بن عبدالمطلب هم رضاعي مور وه.

حليمة السَّعديّة

دخپل زوي عبدالله چه دشيماء ورور دي دحارث بن عبدالعزى بن رفاعة السعدي اولاد دي، سره يې پې وركړي وي،او ددي سره يې همدارنګه دده دتره زوي ابوسفيان بن الحارث بن عبدالمطلب له هم پې وركړي وي.

هغه زنانه چه رسول الله ﷺ يې په غيږ کي اخستلی وو

مور يې امنه | ثويبة دابولهب وينځه | حليمة بنت أبي ذُؤيبٍ السَّعديَّة

شَيماء

دحليمة بنت السعدية ﷺ لور او درسول الله ﷺ رضاعي خور،او دا هغه ده کومه چه د بني هوازن په وفد کي راغله رسول الله ﷺ ورته څادر خور کړلو د هغي د حق او د احترام دوجي نه.

هغه زنانه چه رسول الله ﷺ یې په غیږ کې اخستلی وو

أُمُّ أيمن

بركة الحبشيه ﷺ او دا رسول الله ﷺ ته د پلار نه ميراث كې پاتې وه،او دا يې دايي هم وه. رسول الله ﷺ زيد بن حارثة ته په نكاح كړه او دهغې نه يې اسامة بن زيد ﷺ پيدا شو. او دا هغه زنانه ده چه كله درسول الله ﷺ دوفات نه بعد ابوبكر اوعمر ﷺ ورغلل نو دې ژړل هغوي ورنه تپوس كوي چه ولې ژاړې بيشكه دالله سره دخپل نبي لپاره ښه مقام دى، هغه ورته وايي زه په دې پوهيږم ليكن ژاړم په دې چه داسمان نه وحي بنده شوه. نو دواړو ورسره وژړل.

درسول الله ﷺ كار

رسول الله ﷺ كښې چيلى ساتلې ،او دا ددې وجه وه چه صبر پكې وو، او كمزورو باندې به يې رحم كولو او دهغوى خيال به يې ساتلو.

رسول الله ﷺ فرمايي : الله تعالى هيڅ يو نبي نه دې ليږلي مگر كړى او چيلى يې ساتلي دي،صحابه ورنه تپوس كوي يارسول الله تاهم؟ فرمايي هو ماهم په مكه كې ساتلي دي.

تجارت او واده

رسول الله ﷺ چه ۲۵ كالو عمر ته ورسيدلو نو شام ته د تجارت لپاره لاړو،التـه بصرى ته ورسيدلو،بيا واپس رالو،او د راتلونه بعد يې دخديجة بنت خويلد ﷺ سره واده وكړو چه دا يې اوله بي بي وه.

دكعبي جوړول

كله چه رسو ل الله ﷺ ۳۵ كالو ته ورسيدلو، نو قريشو د كعبې ابادي دسر نه نوي كوله ځكه چه كمزورې شوې وه،كله چه يې بنيادونه د حجر اسود ځاي ته ورسيد ل نو دلته يې اختلاف شوچه دا حجر اسودبه څوك اوچتوي هر چا ويل چه اوچت يې كړي،او په دې كې يې څلور شپې تيرې كړلې،بيا يې په دې باندې فيصله وكړه چه هر څوك اول مسجد ته رادننه شو،نو هغه به فيصله كوي،نواول چه رالو هغه رسول الله ﷺ وو. نو هغوى دفيصلې لپاره منتخب كړو،رسول الله ﷺ ديوڅادر ښورولو حكم وكړو او حجر اسود يې پكې كيښودلو او دهرې قبيلې مشر يې يوه يوه څنډه ونيوله اوچت يې كړو او رسول الله ﷺ په خپلو مباركو لاسونو كيښودلو.

خلوت

عائشة ﷺ فرمايي: درسو ل الله ﷺ خلوت خوښ وو،غار حراء ته به تللو او عبادت به يې كولو. بتان او د خپل قوم دين سره يې بغض وو،او دبتانو او بې دينۍ سره يې ډير بغض وو.

دويم باب: دوحي ابتداء

کله چه رسول الله ﷺ د څلويښت کالو شو نو د نبوت انوار وربانديي نازل شو،او الله تعالی وربانديي درسالت کرم وکړو او دا د يوم الاثنين (پير، دوشنبه) ورځ باندي وو.

نبوت

عائشة ﵂ فرمايي : اول چه وحي شروع شوه نو د نيک خوب په شکل باندي به وه، کوم خوب چه به يې وليدلو نو دسهار راختلو په رنګه به ريشتيا کيدلو،بيا ورته يواځي والي خوښ شو نو غار حراء ته به تللو او عبادت به يي کولو بيا به رالو او خديجه ﵂ به ورله خوراک تيار کړي وو د څو شپو برابر بيا به لاړو، تر دي چه غار حراء کي وربانديي وحي راله، ملائک ورله راځي ورته وايي چه اوايه (اقرأ) هغه ورته وايي زه ويونکي نه يم نه شم ويلي،فرمايي چه بيا يي زه ونيولم او زور يي راباندي وکړو بيا يي پريښودم بيا يي اوييلي (اقرأ) اوايه بيا مي اوبيل زه نه شم ويلي.بيا يي غيږ کي دريم ځل ونيولم او زور يي راباندي وکړو،بيا يي پريښودم نو بيا يی اوييلي ﴿ **اقرأ باسم ربك الذي خلق**﴾**[العلق]**،رسول الله ﷺ کور ته رالو او د يري نه خوزيدلو، او خديجة ﵂ ته يي وفرماييلي چه پټ مي کړه کمبل راباندي واچوه خديجة ﵂ په کمبل کي پټ کړو.کله چه ورنه يره لاړه نو خديجة ﵂ يي خبره کړله، او ورته وايی چه زه په خپل ځان ويريدم، هغه ورته وايي : کله هم نه په الله قسم الله به تا کله هم نه خرابوي،ته صله رحمي ساتي،دميلمه احترام کوي، د کمزورو مدد کوي،بيا يي ورقة بن نوفل بن اسد بن عبدالعزى له چه د خديجة ﵂ دتره زوي وو راوستلو.او دا په جاهليت کي نصراني وو او د عبراني ژبي ليکونکي وو نو انجيل به يي په عبراني کي ليکلو،او مشر سړي وو په سترګو ړوند وو. خديجة ﵂ ورته فرمايي اي تره! دخپل وراره خبري دي واوره،رسول الله ﷺ ورته ټوله قيصه وکړه، نو هغه ورته اوبيل دا هغه ملائک دي کوم چه موسى عليه السلام باندي نازل شوي وو،کاش چه زه هغه وخت ژوندي يم کله چه ستا قوم تا د خپل کلي نه اوباسي،نو رسول الله ﷺ ورته وايي ايا زما قوم به ما اوباسي؟ هغه ورته اوبيل هو! کله چه هم داسي څوک راغلي دي او ستا رسالت ورسره وي هغه ويستل شوي دي،او که زه چرته هغه وخت کي ژونديووم نو زه به دي ډير مدد وکړم،ليکن هغه وفات شو.

رسول الله ﷺ فرمايي چه زه يوه شپه په غارحراء کي ووم چه داسمان نه مي اواز واوريدلو،نو ما سترګي اوچتي کړلي اسمان طرف ته،ګورم چه يو ملائک داسمان او دزمکي په منځ کي په کرسی

نبوت		بانـدي ناسـت وو،نـو زه ورنـه ډيـر ويريـدم پـه رعـب کي شـوم،نو کور تـه رالـم او خـديجي ﷺ تـه مي اويلي: پټ مي که پټ مي که، نو الله تعالی دا ايت نازل کړو: ﴿**ياأيها المدثر،قم فأنذر**﴾ تردي ايت پوري: ﴿**والرجزفاهجر**﴾[**المُدَّثِّر**]،
دوحي مرتبې	[١] ريشتيني خوب	او دا يي دوحي ابتداء وه، عائشة ﷺ فرمايي: چه خوب به يي نه ليدلو مګر د صباح دراختلو په رنګه به ريشتيا کيدلو. ».
	[٢] الهام او زړه کې اچول	ملائکـ بـه ورتـه ذهـن او زړه کي الهـام اچولـو بغير د ليـدلو نـه، فرمـايي : «**إنَّ الروحَ الأمينَ نفث في روعي وأخبرني أنَّهُ...**».
	[٣] ملائکـ د چا په شکل کې راتلل	رسـول الله ﷺ فرمايي: ملائکـ به کله دسړي په شکل باندي راتللو او په خبره به يی پوهيدم،»، او دي مرتبه کي به صحابو هم کله کله ليدلو.
	[٤] د تلې داواز په رنګه	رسـول الله ﷺ فرمـايي: کلـه ملائکـ د تلې داواز پـه شـکل راځي او دا دتولـو نـه سخت حالت دي چه کله دا حالت ختم شي نـو څـه چـه يي ويـيلي وي مـا يادکړي وي ورنـه. عائشـة ﷺ فرمـايي :مارسـول الله ﷺ ليـدلی وو چـه سختـه يخنی کي بـه وربانـدي وحي نارليدله کله چه به ختمه شوه نو په تندي به يی خولي وي. بلکه که په سوارلی به ناست نو سوارلی به کيناستله.
	[٥]ملائکـ په خپل شکل کي	په کوم شکل کي چه الله تعالی پيدا کړي دي په هغه شکل به رسـول الله صلی الله عليـه وسـلم ليـدل، او وحي بـه يي کولـه،او دي طريقـه کي دوه ځـل راغلي دي،لکه څنګه چه الله تعالی سورت النجم کي ذکر دي.
	[٦] دالله د طرف نه وحي	او دا هغـه چـه الله تعـالی ورتـه ډايرکـټ وحي کـړي وي.او دا داووه اسـمانونو دپاسه دمعراج په شپه کي دلمونځ فرض کول وغيره..
	[٧] دالله سره خبري کول	دالله ورسره بلاواسـطي خبري کول،لکه دموسی عليـه السـلام سـره دالله تعـالی خبري کول.

اول نازل شوې ايتونه	دسورت العلق اولني پنځه ايتونه ﴿ اقْرَأْ بِاسْمِ رَبِّكَ الَّذِي خَلَقَ (١) خَلَقَ الْإِنْسَانَ مِنْ عَلَقٍ (٢) اقْرَأْ وَرَبُّكَ الْأَكْرَمُ (٣) الَّذِي عَلَّمَ بِالْقَلَمِ (٤) عَلَّمَ الْإِنْسَانَ مَا لَمْ يَعْلَمْ ﴾.
درسول الله ﷺ ددعوت مرتبې	[١] نبوت
	[٢] دنږدې خپلوانو يرول د الله دعذاب نه(خبرداري ورکول)
	[٣] دخپل قوم يرول(دالله دعذاب نه)
	[٤] داسې قوم له يره ورکول دي کوم له چه دمحمد ﷺ نه مخکې څوک يرونکې نه وې راغلې او هغه عرب قاطبه دي.
	[٥] دهر هغه چا يرول چاته چه درسول الله ﷺ دعوت رسيدلې وې دپيريانو اوانسانانو نه تر قيامته پورې.
ددعوت مرحلې	[١] **پټ دعوت**: دبعثت اولو درې کلونو پورې وو.
	[٢] **ښکاره دعوت**: کله چه ورته ددې حکم وشو.: ﴿فاصدع بماتؤمر﴾[الحجر:٩٤].
اول ايمان راوړونکې	**دسړونه**: أبو بكرٍ الصِّدِّيق.
	دښځونه: خديجة بنت خويلدٍ.
	دماشومانونه: عليُّ بن أبي طالبٍ.
	خادم: زيد بن حارثة.
	دغلامانونه: بلال بن رباحٍ الحبشيُّ.
ځينې مخکينې مومنان	اولني خلک چه رسول الله ﷺ باندې يې ايمان راوړې دي داهل بيتو نه بيا عثمان بن عفَّان، طلحة بن عبيد الله، الزُّبير بن العوَّام، سعد بن أبي وقَّاصٍ، عبد الرَّحمن بن عوفٍ، خبَّاب بن الأرتّ، صهيبٌ الرُّوميُّ، عمَّار بن ياسرٍ، او مور يې سميَّة، أبو عبيدة عامر بن الجرَّاح، عثمان بن مظعونٍ، أبو سلمة بن عبد الأسد، اوعتبة بن غزوان رضوان الله عليهم اجمعين وو.

دریم باب : مکي دور

دمشرکینو د طرف نه رسول الله ﷺ او صحابه ته تکلیف ورکول

کله چه مشرکینو درسول الله ﷺ ریښتیني دعوت ولیدلواو د خلکو راټولیدل یې ورباندي ولیدل نو ډیر زیات سخت تکلیفونه یې وررسول چه ځیني یې دادي:

- هغه په جادوګر باندي مشهورول چه خلک ورنه نفرت وکړي.
- هغه په لیوني باندي مشهورول چه خلک ورباندي د بي وقوف ګمان وکړي.
- هغه په دروغجن باندي مشهورول ددي لپاره چه مخکي نه چه په صادق او امین مشهور شوي دي چه هغه ختم شي.
- په هغه باندي او کوم رسالت چه یې راوړي دي استهزاء کول.
- درسول الله ﷺ خلکو ته ددعوت په وخت کي شور کول ددي لپاره چه خلک وحي وا نه وري او حق قبول نه کړي.
- دمکي نه بهر عمري او حج له راتلونکو خلکو استقبال کول او هغوی درسول الله ﷺ نه منع کول.
- هغه له تکلیف ورکول لکه عقبة بن ابي معیط چه کېږه ورله مرۍ(غاړه) کي واچوله تردي پوري چه ساه یې بنده شوه ابوبکر ﷺ رالو او ورنه یې لري کړو،همدارنګه هغه باندي یې د اوښانو ګندګي وغورزوله چه فاطمة ﷺ ورنه لري کړه.
- دهغه د قتلولو کوشش کول تردي چه درسول الله ﷺ تره له راغلل او ورته یې اوییل چه ددي بدل کي به عمارة بن الولید درکړو ، او دا به قتل کړو، همدارنګه د هجرت په ورځ یی هم د قتل کولو کوشش وکړو.
- دبلال ﷺ په خیټه باندي به یې کاڼي کیښودل، لکه څنګه چه یې د عمار بن یاسر د خاندان او نورو صحابه سره کړي وو.

حبشي ته هجرت

کله چه مسلمانان ډیر شول او کفار ورنه ویریدل، نو په مسلمانانو باندي یې ظلمونه او تکلیفونه ډیر کړل،نو رسول الله ﷺ صحابه ته حبشي ته د هجرت کولو اجازت ورکړو او دا یې ورته اوییل چه الته داسي یو بادشاه دي چه چاسره ظلم نه کوي، یعني د هغه په بادشاهي کي خلکو سره ظلم نه کیږي.

حبشې ته هجرت	اولنې هجرت	په دې هجرت کې ۱۲ سړي او څلور (۴)زنانه شاملې وې،او دټولو نه اول عثمان بن عفان ؓ او ښځه يې رقيه چه درسول الله ﷺ لور ده اووتل،حبشې ته لاړل څه وخت پاتې شول خبر ورله رالو چه قريشو اسلام قبول کړې دې،ليکن دا خبر دروغ وو،څو هغوى مکې ته راوګرځيدل،کله چه پوهه شول چه تکليف دمخکې نه هم ډير دې ،ځينې خلک ورنه بيا لاړل،او څه خلک پاتې شول او ډير تکليفونه يې وليدل،چه دهغوى نه يوعبدالله بن مسعودٍ ؓ وو.
	دويم هجرت	په دې هجرت کې ۸۳ سړي او ۱۸ زنانه شاملې وې،دنجاشي سره خوشحاله پاتې شول،قريشو ته چه خبر ورسيدلو نو يوه ډله يې دعمرو بن العاص او عبدالله بن ابي ربيعه په مشرى نجاشي ته وليږله چه په څه چل دوى الته نه واپس کړي ليکن الله ددوي چل فريب ناکام کړو.
د حمزه او عمر اسلام		په شپږم کال د نبوت باندې حمزة بن عبدالمطلب اسلام راوړو، او دا په قريشو کې عزتمند انسان وو، الله تعالى وربانـدې رسـول الله ﷺ نـور هـم عزتمنـد کـړو،او ددې نـه وروسـته درسول الله ﷺ ددعاء په برکت عمر ؓ اسلام راوړو، الله وربانـدې مومنان مظبوط کړل او د قريشو د شر نه بچ شول.
شعب أبي طالب		قريشو رسول الله ﷺ ته تکليف رسول ډير زيات کړل، ترديې چه يو غار کې چه (شعب ابي طالب) يې نوم دې درى کاله رسول الله او خاندان يې بند کړل،او همدې غار کې دعبدالله بن عباس رضي الله عنه ولادت هم وشو، مشرکينو رسول الله ﷺ ته ډير تکليف ورسولو کله چه دغار نه وتلو نو ٤٩ کاله عمر وو.
د ابوطالب او د خديجې وفات		ددې نـه يـو څـو مياشـتې وروسـته درسـول الله ﷺ تـره ابوطالـب د ۸۷ کالو عمـر کې وفات شـو،او ددې نه لږ وخت وروسـته خديجة ؓ وفات شوه،او د کفارودطرف نه تکليفونه نور هم ډير شول.
طائف ته وتل		دزيد بن حارثه ؓ سره دالله ددين ته دعوت کولو لپاره د طائف طرف ته لاړو،او الته څو ورځې پاتې شو، ليکن چا يې هم دعوت قبول نه کړو بلکه ډير تکليف يې ورکړو او د طائف نه يې اويستلو او په کاڼو يې اويشتلو تر دې چه د ښپو مبارکو نه يې وينې لاړې، واپس مکې ته رالو او دمطعم بن عدي سره يې پناه واخستله.

دعداس اسلام راوړل		دطائف نه دراتلو په وخت کي لاره کي د عداس نصراني سره ملاقات وشو او په رسول الله ﷺ باندي یي ایمان راوړلو.
دپیریانو ایمان راوړل		همدارنګه مکی ته په لاره کي د نخله مقام سره ځیني پیریانو سره ملاقات او دقران اوریدل وشو چه هغوی بیا ایمان راوړلو.
اسراء او معراج		بیا روحا او جسدا دشپي مسجد اقصی ته بوتلل شو،او د هغه ځاي نه بیا روحا او جسدا داسمانونو د پاځه دالله طرف ته وخيژول شو، الله تعالی ورته مخاطب شو او پنځه وخته لمونځونه هم وربانديږ فرض کړي شول.
قبائلو ته داسلام دعوت ورکول		په مکه کي ډیر وخت په هر موسم کي به یي قبائلو له دعوت ورکولو لیکن هیڅ کومي قبیلي یي دعوت قبول نه کړو او دا اکرام الله تعالی د انصارو په حق کي لیکلي وو، چه دانصارو د قبیلي نه شپږ کسان رالل او اسلام یي قبول کړو کله چه مدیني ته لاړل نواسلام پکي نشر شو،او د انصارو هیڅ یو کور پاتي نه شو مګر درسول الله ﷺ ذکر به پکي کیدلو،
انصار او بیعة العقبة	البیعة الأولی(اولني بیعت)	بیا راروان کال دانصارو ۱۲ کسان مکي ته راغلل چه پنځه پکي د اولني کسانو نه وو،او درسول الله ﷺ سره یي بیعت وکړو،لکه حنګه چه الله تعالی سورة الممتحنة کي ذکرکړي دي، او بیا مدیني ته لاړل.
	البیعة الثانیة(دویم بیعت)	بیا په راروان کال کي ۷۳ سړي او ۲ زنانه راغلي ،درسول الله ﷺ سره یي بیعت وکړو.

ثلورم باب: مدني دور

دهجرت اجازت	رسول الله ﷺ صحابه كرامو ته مديني ته د هجرت كولو اجازت وركړو،نو هغوئ لاړل،او په دي كي اولني نفر چه وييل كيږي: أَبُو سَلَمَةَ بْنُ عَبْدِ الْأَسَدِ الْمَخْزُومِيُّ دي،او داسي هم ويبل شوي دي چه مُصْعَبُ بْنُ عُمَيْرٍ ﷺ وو، انصارو له ورغلل هغوئ خپلو كورونو كي وساتل مدد يي وكړو، او مدينه كي اسلام نشر شو. . بيا رسول الله ﷺ ته د هجرت اجازت وركړل شو،نو مكي نه دربيع الأول په مياشت كي د پير(دوشنبي) په ورځ روان شو، چه عمر يي دي وخت كی ٥٣ كاله وو، اورسره ابوبكر او عامر بن فهيرة او د لاري ښودونكي عبدالله بن اريقط ملكري وو، بيا غار ته دننه شول او غار كي يي دري ورځي تيري كړلي،بيا دساحل په لاره روان شول. .
مديني ته داخليدل	كله چه د خپلو ملګرو سره مديني ته ورسيدلو، نو قباء ته لاړو، او د عمرو بن عوف سره ١۴ ورځي پاتي شو.
اسلام كي اولني مسجد	دمسجد قباء بنياد يي كيښودلو، ابن عمر ﷺ فرمايي: رسول الله ﷺ به دهري هفتي په ورځ مسجد قباء ته پيدل او په سوارلۍ باندي راتللو،او رسول الله ﷺ فرماييلي دي: (مسجد قباء كي لمونځ دعمري د اجر برابر دي.).
دمسجد نبوي جوړول	بيا خپلي سوارلۍ باندی سور شو او روان شو هر چابه د سوارلۍ پرئ نيولو چه زما په ځاي كي راښكته شی ليكن رسول الله ﷺ ورته ويبلي : (داوښي لاره پرېږدی دي ته امر كړي شوي دي) نو نن چه كوم ځاي كي مسجد دي همدلته كيناستله،او داځمكه دبني نجار ددوه ماشومانو وه، سهل او سهيل،بيا دابو ايوب انصاري ﷺ كور كي پاتي شو، او په دي ځمكه باندي دصحابو سره په خپل لاسونو باندي دښختو او د كجورو پتو نه مسجد جوړول شروع كړل، بيا خپل ځان او خواته يي د بيبيانو لپاره داوسيدلو ځاي جوړ كړو. او دتولو نه نژدي كمره دعائشة ﷺ وه،بيا اووه مياشتي بعد دابو ايوب ﷺ د كور نه خپل (مسكن)داوسيدلو ځاي ته منتقل شو.

وروروولي	دمسجد دجوړولو نه وروسته رسول الله ﷺ دانصارو او مهاجرينو منځ کي ورورولي قائمه کړه،چه يوبل سره همدردي او حتی چه ميراث کي به هم شريک وي تر دبدرغزا پوري.
يهود	کله چه نبي ﷺ مديني ته رالو او يهودو وليدل چه دا حقيقي پيغمبر دي د کوم چه ذکر په تورات کي شوي دي،خو سره ددي نه ډيرو لږو ايمان راوړلو،لکه ددوی عالم عبدالله بن سلام رضي الله عنه.
دقبلې بدليدل	دمعراج په واقعه کي دلمونځ د فرض کيدلو نه وروسته به رسول الله ﷺ بيت المقدس طرف ته لمونځ کولو،او دا يي تمنی وه چه قبله دکعبي طرف ته شي،نو اسمان ته به يي کتل او دا به يي تمنی وه،نو الله تعالی وربانديي دا ايت نازل کړو﴿ قَدْ نَرَىٰ تَقَلُّبَ وَجْهِكَ فِي السَّمَاءِ ۖ فَلَنُوَلِّيَنَّكَ قِبْلَةً تَرْضَاهَا﴾[البقرة:١٤٤]په دويم کال د هجرت کي رسول الله ﷺ قبله دبيت المقدس نه کعبي ته بدله کړه.
دجهاد حکم	کله چه رسول الله ﷺ مدينه منوره کي مستقر شو او انصارو مظبوط کړو،نو الله تعالی دا ايت نازل کړو: ﴿ أُذِنَ لِلَّذِينَ يُقَاتَلُونَ بِأَنَّهُمْ ظُلِمُوا ۚ وَإِنَّ اللَّهَ عَلَىٰ نَصْرِهِمْ لَقَدِيرٌ﴾[الحج]،او الله تعالی مومنانو ته دمشرکينو سره د جنګ اجازت وکړو. اودرسول الله ﷺ داولنو غزاګانو نه غزوة الأبواء او بُواطٍ اوالعُشيرة او ځيني وړي سريي وي.
دبدر غزا	په دويم کال د هجرت رسول الله ﷺ د٣١٣ کسانو سره دقريشو دقافلي ته د مخي نيولو لپاره اووتلو کومه چه د شام نه راروانه وه،ليکن ابوسفيان لاره بدله کړه.او دي سره مشرکين په تکبر کي راغله شيطان دوکه کړل او د مسلمانانو مقابلي ته راوتل، نو د مومنانو سره دبدر په مقام کي مخامخ شول،او دي غزا ته د يوم الفرقان نوم هم ورکړل شوي دي. کله چه دواړه ډلي مخامخ شوي رسول الله ﷺ خپل رب ته عاجزی وکړه او دعاء يي وکړه نو الله تعالی دمومنانو مدد په ملائکو سره وکړه،چه دمومنانو سره په صف کي جنګيدلي. او الله تعالی فتحه مومنانو له ورکړه،په دي غزا کي دمشرکينو ٧٠ کسان مړه شول، او د مومنانو نه ١٤ کسان صحابه شهيدان شول.

دقینقاع غزا	دهجرت په دریم کال بنوقینقاع د صلحي وعده ماته کړه،نو رسول الله ﷺ پنځلس شپې محاصره کړل بیا درسول الله ﷺ په حکم راوتل، او پریښودل، او دوی ۷۰۰ کسان وو.
د احد غزا	او دا غزا دشوال په میاشت کي وه، قریش دبدر غزا کي د مړه شوو مشرکینو د بدل اخستلو لپاره راوتل او تقریبا ۳۰۰۰ کسان وو، مدیني ته راغلل، نبي ﷺ داووه سوه صحابه کرامو سره داحد میدان ته اوتلو اومنافقین ورنه په شا شول. په سهار کي میدان دمسلمانانو وو، بیا الله تعالی مومنانو باندي امتحان راوستلو او میدان دکافرو شولو،تر دي چه رسول الله ﷺ ته راورسیدل او د هغه غاښ مبارک مات شو،زخمي شو،په دي ورځ ملائکو هم شرکت کړي وو،او ۷۰ صحابه کرام شهیدان شول،چه په دي کي حمزة بن عبد المُطَّلب اومُصعب بن عميرٍ اوأنس بن النَّضر اوحنظلة هم شامل وو. رسول الله ﷺ او مومنان د غره طرف ته لاړل،او الله د مشرکینود تکلیف نه خلاص کړل، داحد ورځ د امتحان او د سختي ورځ وه،الله تعالی پکي مومنان په امتحان کړل،او منافقین ښکاره شو ،او چاته چه د الله خوښه وه دشهادت عزت یي ورکړلو،دغزا نه وروسته رسول الله ﷺ خبر شو چه قریش بیا اراده لري چه مسلمانان ختم کړي، او بیا راووځي،نو سره ددي نه چه مسلمانان تکلیف کي وو، خو بیاهم وراوتل، کله چه د حمراء الاسد علاقي ته ورسیدل نو قریشو ته خبر ورسیدلو او په شا لاړل.
دهجرت څلورم کال	په څلورم کال د هجرت د بئر معونة واقعه وشوه کوم کي چه اویا (۷۰) هغه صحابه کرام چه د قران حافظان وو شهیدان شول، همدارنګه غزوة بنو نضیر وشوه کوم چه رسول الله ﷺ محاصره کړي وو تر دي چه الله تعالی یي زړونو کي رعب واچولو راوتل او رسول الله ﷺ دمدیني نه ویستل، او ددوی باره کي الله تعالی سورت الحشر نازل کړو.
دمریسیع غزا	په پنځم کال رسول الله ﷺ دبني المصطلق غزا ته اوتلو او کامیاب راوګرځیدلو، او په لاره کي د تیمم مشروعیت نازل شو،او همدارنګه د افک واقعه منځ ته راله او هغه دا چه منافقینو ام المومنین عائشة الصدیقة پاکه بیبي باندي یي تهمت ولګولو، او دا په عائشة ﵂ او رسول الله ﷺ باندی ډیره سخته تمامه شوه تر دي چه الله تعالی سورت النور کي د عائشة ﵂ براءت او پاکوالي نازل کړو. او تهمت لګولو والا باندي ددرو حد جاري شو .

غزوة الأحزاب	په پنځم کال د شوال په میاشت کي دخندق غزا وه، چه دیته د احزاب نوم ورکړل شوي دي، یهودو د قریشو او د نورو متحالفینو سره درسول الله ﷺ او د صحابه کرامو دجنګ لپاره یوځاي شول،نود قریشو نه بني سلیم بني اسد فزاره او اشجع او نور ورسره تقریبا لس زره کسان راټول شو او مدینی ته راغلل. سلمان فارسي ﷺ رسول الله ﷺ ته د خندق ویستلو مشوره ورکړه، چه ددي په وجه به د کافرو د ډلو نه محفوظ شو، نو رسول الله ﷺ ددري زره کسانو سره اووتلو او جبل سلع سره یي ځان قلعه بند کړو،او مخي ته یي خندق ویستلو،بنو قریظة دامن معاهده وکړه لیکن بیا یی وعده ماته کړله،او احزابو سره یوځاي شول، نو رسول الله ﷺ نعیم بن مسعود بنو قریظه ته او احزابو ولیږلو او چل یي ورسره وکړو ددواړو ډلو په منځ کي یي تفرقه پیدا کړه، بیا الله تعالی دخپلو لښکرو نه یو لښکر راولیږلو چه تیزه هوا وه،چه الله تعالی ددي په سبب دکافرو خیمي او دیګونه واړول،او د هغوی په زړونو کي یي رعب واچولو، ا ذلیله لاړل، او بنو قریظه له بیا سعد بن معاذ ﷺ ورلو او فیصله یي وکړه د سزا ورکولو.
حدیبیه صلح	په شپږم کال د هجرت رسول الله ﷺ د ۱۴۰۰ څوارلس سوه صحابه کرامو سره د عمري په اراده روان شو، کله چه د حدیبیه مقام ته ورسیدلو،نو قریشو مکي ته دننه کیدلو نه منع کړلو،او بیا یي صلح وشوه په دي شرط چه لس کالو پوري به جنګ نه وي،او دا د مومنانو لپاره فتحه وه،لکه څنګه چه الله تعالی سورت الفتح کي ذکر کړي دي: ﴿انافتحنا لک فتحا مبینا﴾ الفتح]. او د صلحي د شرطونونه دا هم وو چه مومنان به راروان کال عمري له راځي، نوبیا په اووم کال د ذوالقعدي په میاشت کي عمرة القضاء وشوه،
دخیبر غزا	دحدیبیي نه دراتلو نه شل ورځي بعد رسول الله ﷺ خیبر ته اووتلو چه دمدیني منوري شمال کي واقع دي،او الته یي یهود محاصره کړل،مسلمانانو ډیر مشقت وکړو په هغي کي او تقریبا شل شپي یي یهود محاصره کړي وو،کله چه یهود پوهه شو چه اوس مره کیږو، نو د صلحي غوښتنه یي وکړه، نو رسول الله ﷺ ورسره صلح وکړه، چه وینه به یي محفوظه وي،اوصرف خپلو کپړو کي به د خیبر نه ووزي .

د جعفر راتلل	رسول الله ﷺ په خیبر کې وو او ابوهریرة ﷺ مدیني ته رالو او مسلمان شو،او همدارنګه جعفربن ابي طالب درسول الله ﷺ د تره زوي، او چه څوک ورسره حبشه کې پاتي وو هغوی هم خیبر ته راغلل.او همدارنګه اشعریین ابوموسی او ملګري يې رضوان الله علیهم اجمعین هم راغلل.
غزوة موتة	په اتم کال د هجرت د موته غزا وشوه، او ددي سبب دا وو چه شرحبیل بن عمرو الغساني درسول الله ﷺ هغه خط وړونکي قتل کړو کوم چه د روم باشاه له يې درسول الله ﷺ پیغام(خط) وړي وو، نو رسول الله ﷺ ددري زره صحابه کرامو فوج تیار کړو او مشري يې زیدبن حارثة ﷺ له ورکړه او دا يې وفرمایيل که زید بن حارثة څه وشو نو مشري به جعفر بن ابي طالب واخلي او که هغه هم څه وشو نو عبدالله بن رواحة رضي الله عنهم به جنډه واخلي، هرقل (دروم بادشاه)هم سره د خپلو عرب ملګرومقابلې ته راوتلو چه دوه لکه فوج ورسره وو، نو درسو ل الله ﷺ امیران شهیدان شول،بیا خالد بن ولید ﷺ جنډه واخستله او ښه مشري يې وکړه تردي چه مسلمانان يې دالله ددشمنانو نه خلاص کړل.
دمکې عظیمه فتحه	په همدي کال بنوبکر چه د قریشو حلیف (ملګري) وو په خزاعة باندي چه درسول الله ﷺ حلیف(ملګري)وو حمله وکړه، او په دي کي ورسره قریشو پټ مدد وکړو، نو دا خبر رسول الله ﷺ ته ورسیدلو، نود مکي د فتحه کولو اراده يې وکړه، ابوسفیان رالو او رسول الله ﷺ سره يې خبري وکړي لیکن رسول الله ﷺ ورله خبري وانه وریدلي،بیا لاړو ابوبکر او عمر او علي رضوان الله علیهم اجمعین ته يې اوویيل چه تاسو درسول الله ﷺ سره خبري وکړی لیکن رسول الله ﷺ يې خبري ونه منلي ، او د الله نه يې دا دعاء وکړه چه الله تعالی زما په وتلو قریش ړانده کړي خبر نه شي، الله تعالی يې دعاء قبوله کړه، او لس زره صحابه کرامو سره دمکی طرف ته روان شو،تر دي چه مکي ته ددنه شو. او د فتحي نه مخکي درسول الله ﷺ تره عباس بن عبدالمطلب هم اسلام راوړو. او دفتحي وخت درسو ل الله ﷺ داقوالو نه دا هم وو چه وېي فرمایيل: (څوک چه دابوسفیان کور ته داخل شو په امن کی دي،څوک چه مسجد الحرام ته داخل شو په امن کي دي،او چاچه څان پسي د کور دروازه بنده کړه امن کي دي) نو هغه چاسره يې جنګ وکړو څوک چه جنګ ته راوتل، مګر ډیر لږ خلکو سره يې جنګ وکړو چاچه رسول الله ﷺ او مومنانو ته ډیر زیات تکلیف رسولي وو.کله چه مکی ته داخل شونو داحرام نه بغیر يې طواف وکړو،بیا يې د عثمان بن طلحة نه د کعبي چابي واخستله او تو ل بتان يی مات کړل او چابي يې واپس ورکړه،دمکي د فتحي نه وروسته ډیر خلک مسلمانان شول،بلکه قبائل ډلي ډلي راغلل او مسلمانان شول.

دبتانو ماتول	كله چه الله تعالی خپل نبي له د مکي فتحه په نصيب کړه نو رسول الله ﷺ صحابه کرام وليږل چه د مکی شاوخوا بتان مات کړي، نوعمرو بن العاص ﷺ يي د سواع ماتولو لپاره وليږلو.سعد بن زيد يي د مناة ماتولو لپاره،اوخالد بن وليد يي د عزی او طفيل ﷺ يي د ذی الکفين او علی ﷺ يي د طي بتانو ماتولو له وليږل.
دحنين غزا	کله چه د هوازن قبيلي واوريدل چه مکه فتحه شوي ده نو درسول الله ﷺ مقابلي ته راوتل او ځان سره يی خپل مالونه ښځي ماشومان هرڅه راروان کړل، نو رسول الله ﷺ ددولس زره کسانو سره د هغوي مخي ته اوتلو، مسلمانان د خپل عدد په وجه په تعجب او تکبر کي راغلل، تر دي چه وادي حنين ته راورسيدل، ليکن هوازنو ډيره سختي وکړه، او سخت جنګ يي وکړو تر دي چه دډير يري او رعب دوجي نه درسول الله ﷺ د خوانه خلک لاړل، او رسول الله ﷺ سره لږ خلک دمهاجرينو او اهل بيتونه پاتي شول،بيا الله تعالی مومنان ثابت قدمه کړل اوواپس راغلل درسول الله ﷺ سره شامل شو او الله تعالی يي مدد وکړو او هوازن طائف ته وتختيدل. بيا د هوازن څوارلس کسان راغلل مسلمانان شول، او درسول الله ﷺ نه يي وغوښتل چه مونږ سره زمونږ سبايا(زنانه قيديانو) کي احسان وکړه نو رسول الله ﷺ وسره احسان وکړو.
دطائف غزا	کله چه رسول الله ﷺ د هوازن نه فارغ شو،نو د طائف د غزا اراده يي وکړه، نو الته يي قلعه اتلس ورځي محاصره کړه او بغير دجنګ نه واپس لاړو
دتبوک غزا	په نهم کال د تبوک غزا وشوه چه ديته غزوة العسرة هم وايي. او دا سخته ګرمی کي وه، وتل ورته ډير ګران وو،کله چه رسول الله ﷺ دوتلو ارده وکړه نو خلکو له يي د انفاق کولو تشجيع ورکړه، عثمان ﷺ ٣٠٠ اوښان او ورسره چه هر څه وو،او ١٠٠٠ ديناره ورکړه، او بيا ټولو صحابو د خپل استطاعت مطابق انفاق وکړو، او په دي غزا کي ځيني منافقين درسول الله ﷺ نه وروسته شول، او دري صحابه کرام چه دبهترينو صحابو نه وو بغير د عذر نه پاتي شول،چه هغه کعب بن مالكٍ اوهلال بن أميَّة اومرارة بن الرَّبيع رضي الله عنهم وو، کله چه رسول الله ﷺ مديني ته راواپس شو نو هغوي خپل معذرت پيش کړلو، او ددوی په باره الله تعالی دسورت توبي ايتونه نازل کړل. او الله تعالی ددوی صداقت ته په نظر ددوی توبه قبوله کړه،او د منافقينو بدي يي بيان کړه،او په همدي باندي يي سورت توبه اختتام هم وکړو. او دي سورت ته (الفاضحة) هم وايي ځکه چه منافقين يي رسوا کړل.

دتبوک غزا	په دي غزا کي رسول الله ﷺ دايله او اکيدر دومة سره په جزيه باندي صلح وکړه، او همدارنګه اهل جرب او اذرح سره، او خط يي هم وليکلو،او تبوک کي رسول الله ﷺ تقريبا ۱۳ ورځي پاتي شو بيا مديني ته بغير د جنګ نه واپس شو. کله چه مديني ته راغي الله تعالی ورته حکم وکړو چه مسجد ضرار کوم چه منافقينو جوړ کړي وو، وران کړي ، نو هغه يي وران کړو، او دا اخري غزا وه کوم کي چه يي خپله پکي شرکت کړي وو.
وفدونه	دتبوک د غزانه وروسته د ثقيف قبيلي اسلام راوړلو،او نهم کال د وفدونو کال وو،نو قبائل ټول اکثره ډلی ډلی راتلل او اسلام کي داخليدل،چه ددوی نه د بنی تميم وفد وو،چه مشر يي عطارد بن حاجب التميمي وو،او د طی وفد وو چه مشر يي زيد الخيل وو، او د عبدالقيس وفد چه مشر يي جارود العبدي وو،او د بني حنيفة وفد وو چه دي کي مسيلمة الكذاب هم وو کوم چه وروسته يي بيا ددروغو د نبوت دعوه وکړه.
دابوبکر ﷺ حج	په نهم کال رسول الله ﷺ ابوبکر ﷺ د حج لپاره وليږلو او مشري يي ورکړه نو خلکو ورسره حج وکړو،او علی ﷺ يي وليږلو چه خلکو ته د سورت توبي اولنۍ حصه اوايي، او خلکو ته يي دا اعلان وکړو چه نن نه بعد به کوم مشرک حج نه کوي،او نه به بربنډ طواف کوي،لکه د جاهليت په دور کي چه کيدل.
حجّة الوداع(اخري حج)	په لسم کال د هجرت رسول الله ﷺ اخري حج وکړو چه حجة الوداع ورته ويلي شي،اود مختلفو قبايلو او ښارونو نه مسلمانان ورسره يوځای حج وکړو، تقريبا يولک کسان وو.رسول الله ﷺ د حج مناسک خلکو ته بيان کړل ورويي ښودل،او د عرفي دورځي خطبه يي وکړه، او د الله تعالی دا ايت يي تلاوت کړو. ﴿الْيَوْمَ أَكْمَلْتُ لَكُمْ دِينَكُمْ وَأَتْمَمْتُ عَلَيْكُمْ نِعْمَتِي وَرَضِيتُ لَكُمُ الْإِسْلَامَ دِينًا﴾[المائدة:۳]، نو دا پيغام يی خلکو له ورکړو چه دين مکمل شو،او قران او سنت باندي د عمل کولو وصيت يی وکړو،او ويني،مالونه عزتونه په يو بل باندي حرامي وګرځولي، او دا اخري خطبه وه درسول الله ﷺ .
داسامة ليږل	په يوولسم کال دصفر مياشت کی دروم د جنګ لپاره لشکر تيار کړي شو،او اسامة بن زيد يي مشر کړو،لاړو او د جرف سره يي معسکر جوړ کړو،چه درسول الله ﷺ د مرض خبر ورته ورسيدلو.

دغزاګانو خلاصه

دغزاګانو او تولګیو او سرایا خلاصه

درسول الله ﷺ غزاګاني سرايا او ټولي ليږل ټول د هجرت نه وروسته وو،چه لس کاله مدت يې وو. هر چه واړه ټولګي او سرايا وي تقريبا شپيته پوري دي،او غزا ګاني ۲۷ غزاګاني دي،رسول الله ﷺ په نهه غزاګانو کي خپله شرکت کړي دي چه دادي: بَدْرٌ، أُحُدٌ، خَنْدَقُ، قُرَيْظَةُ، الْمُصْطَلِقُ، خَيْبَرُ، الْفَتْحُ، حُنَيْنٌ، طَّائِفُ، او په ځينو کي د قران ايتونه هم نازل شوي دي چه دادي:

په غزا ګانوو کي د قران نازليدل

په غزوة بدر کي سورت الأنفال نازل شو: چه دي ته سورة بدر هم وايي.

په غـزوة احـد کی د سـورت آل عمـران اخري ايتونـه نـازل شـو:. ددي ايت نـه (واذ غدوت من اهلک تبوئ المؤمنين مقاعد للقتال) تر دسورت اخر نه لږ مخکي پوري.

په غزوه خندق او بني قريظه او خيبر کي: دسورت احزاب ايتونه نازل شو.

غزوه بني نضير کي: سورت الحشر نازل شو.

غزوه حديبية او خيبر کي : سورت الفتح نازل شو او د فتحي طرف ته پکي اشاره وه، او ددي فتحي سورت النصر کي هم په ښکاره ډول ذکروشو.

په غزوه تبوک کي :دسورت التوبې ايتونه نازل شو.

په يوه غزا کي زخمي شوي وو چه د احد غزا وه. دبدر او احد او حنين غزا کي ملائکي د نصرت لپاره راغلي وي، او د خندق په ورځ هم ملائکي راغلي وي او مشرکينو باندي يې زلزله راوستله او شکست يې وليدلو،او د هغوی په مخونو باندي يې خاوري وشيندلي، دبدر او حنين غزا کي يې فتح په نصيب وه،دطائف په غزا کي يې منجنيق باندي جنګ کړي وي، او د خندق په ذريعه يې ځان هم محفوظ کړي وو، چه دا مشوره سلمان فارسي ﷺ ورکړي وه.

درسول الله ﷺ مرض او ووفات

بيا الله تعالی ورله په دنيا کي دپاتي کيدلو او د الله طرف ته دتللو اختيار ورکړو،نو رسول الله صلی الله عليه وسلم د الله ملاقات او جنت اختيار کړلو.ددي نه وروسته شديد مريض شو، او د خپلو بيبيانو نه يي اجازت واخستلو چه مرض به د عائشة ﵂ په حجره کي تير کړي هغوئ اجازت ورکړو، کله چه دلمونز کولو نه قاصر شو په مسجد کي ابوبکر ﵁ ته يي حکم وکړو چه خلکو له امامتي وکړي، او دا دي خبري ته اشاره وه چه درسول الله ﷺ نه وروسته هغه د خلافت ډير حقدار دي.

په يوولسم کال دهجرت دربيع الأول د مياشتي دولسم تاريخ د (پير)دوشنبي په ورځ مسجد ته راووتلو پرده يي اوچته کړله تر دي چه خلکو وليدلو، او هغوئ ته يي اشاره وکړه چه لمونځ پوره کړئ، او بيا د چاشت (ضحی) په وخت کي وفات شو، او د هغه وفات د مسلمانانو لپاره ډير شديد غم وو، او لوي مصيبت دي.

بيا خلک په ابوبکر ﵁ باندی راټول شو او بيعت يي ورسره وکړو،او خليفه شو ،او د ابوبکر رضي الله عنه اسلام کي مخکي والي اودرسو ل الله عليه وسلم نه بعد په ټول امت باندي فضيلت لرلو ته په نظر هيڅ څوک هم د هغه د بيعت نه وروسته نه شو.

بيا رسول الله ﷺ له غسل ورکړي شو او په دري سپينو کپړو کي کفن ورکړل شو، بيا چه په کوم ځاي کي وفات شوي وو چه د عائشة ﵂ حجره(کمره) وه دفن کړي شو،او دا دالله تعالی اصول دي دانبياو باره کي هغه ځاي کي دفن کيږي چرته چه وفات شي، دالله د طرف نه دي وربانـدي سلام او برکات وي،مونږ ددي ګواهی ورکوو چه امانت يي پوره طريقي سره اداء کړو،امت ته يي نصيحت وکړو، او دالله په لاره کي يي حق جهاد کړيدي، الله دي ورله ددي ښه بدله ورکړي .

والحمد لله ربّ العالمين.

درسول الله ﷺ مرض او ووفات

خاتمةٌ:

حسان بن ثابت درسول الله ﷺ شاعر فرمايي:

يَـا رَبِّ! فَاجْمَعْنَـا مَعًـا وَنَبِيَّنَـا ... فِـي جَنَّـةٍ تُثْنِـي عُيُـونَ الْحُسَّـدِ

فِـي جَنَّـةِ الْفِـرْدَوْسِ وَاكْتُبْهَـا لَنَـا ... يَـا ذَا الْجَـلَالِ وَذَا الْعُـلَا وَالسُّـؤْدَدِ

صَـلَّى الْإِلَـهُ وَمَـنْ يَحُـفُّ بِعَرْشِـهِ ... وَالطَّيِّبُـونَ عَلَـى الْمُبَـارَكِ أَحْمَـدِ

دريم امتحان

سوال:	صحيح	خطأ
رسـول الله ﷺ كړې بيزې ساتلې ددې وجې نه صبر او په كمزورو رحم كول پكې وو	☐	☐
كله چه رسـول الله ﷺ د څلويښت كالو شـو نو دنبوت نـور وربانـدې دجمعې په نازل شـو.	☐	☐
قريشـو تكليفونه ډير زيات كړل،رسـول الله ﷺ او د هغه اهل بيت يې درې كاله په شعب بن ابي طالب كې بند كړل،كله چه د غار نه اوتلو نو عمر يې ۴۹ كاله وو.	☐	☐

- مكه كې پيدا شـوې وو: ☐ عام الفيل كې ☐ دهجرت نه ۵۳ كاله مخكې ☐ داتول ذكر شـوې.
- دوجې ابتداء: ☐ يواځې والې يې خوبښ شـو ☐ نيک خوبونه ☐داتول
- دوجې مرتبې : ☐ پنځه دې ☐ اووه دې ☐ درې دې.
- درسـول الله ﷺ ددعوت مرتبې: ☐ دوه ☐ درې ☐ پنځه
- بيا رسـول الله ﷺ روحا او جسـدا مسجد اقصى ته بوتلل شـو،بيا د هغه ځاې نه داسمانونو نه بره وخيژول شــوالله تعـالى تـه.او التـه ورتـه الله تعـالى مخاطـب شــو او پنځـه وختـه لمونځونـه يـې وربانـدې فـرض كـړل: ☐ جسدا ☐ روحا ☐ جسدا او روحا دواړه
- په اسلام كې اولنې مسجد: ☐ مسجد الحرام دې ☐ مسجدالنَّبويُّ ☐ مسجدالأقصى ☐مسجد قباء
- دقبلې ګرځيدل وو : ☐ په مكه كې دهجرت نه مخكې ☐ په دويم كال د هجرت ☐ په دريم كال دهجرت
- غزوة بدر درمضان مياشت كې : ☐ په دويم كال دهجرت كې وه ☐ په دريم كال د هجرت

په رسـول الله صلى الله عليه وسلم اول ايمان راوړونكې	عليُّ بن أبي طالبٍ	بلال بن رباحٍ	زيد بن حارثة	أبو بكرٍ الصَّدِّيق
دسړو نه:	☐	☐	☐	☐
دماشـومانونه:	☐	☐	☐	☐
دخادمانونه:	☐	☐	☐	☐
دغلامانو نه:	☐	☐	☐	☐

درسول الله صلى الله عليه وسلم كفالت:	أبوطالبٍ	عبد المُطَّلب	اته كاله وو	عبد الله بن عبد المُطَّلب	اووه كاله
دمور نه بعد يي نيكه كفالت وكړو:	☐	☐	☐	☐	☐
بيا وفات شو او عمر يي:	☐	☐	☐	☐	☐
بيايي تره كفالت وكړو:	☐	☐	☐	☐	☐
دمور په خيټه وو چه پلار يي وفات شو:	☐	☐	☐	☐	☐
موريي وفات شوه او نه يي ووپوره كړي:	☐	☐	☐	☐	☐

غزاګاني او تړولګي:	لس كالو پوري	شپيته	اووه ويشت	نهه غزاګانو كي	غزاكي
ټول تولګي او سرايا يي دهجرت نه بعد وى :	☐	☐	☐	☐	☐
سرايا او تړولګي يي تقريبا:	☐	☐	☐	☐	☐
غزاګاني تقريبا:	☐	☐	☐	☐	☐
خپله جنګيدلي دي په:	☐	☐	☐	☐	☐
اوزخمي شوي دي په:	☐	☐	☐	☐	☐

فهرس

درسول الله صلی الله علیه وسلم لند او فایده مند سیرت او صفات: پښتو ژبه
یک روتکد مثیه ناحرس فیلات یرک هچ،ید هپ ودنل وتاملک یدناب لمتشم ید هچ یدد هن
.هغه کوڅ هچ د لوسر هللا یلص هللا هیلع ملسو د تریس وا وقیرط یکنوتل یو ینغتسم هن ید
وا لوسرد هللا یلص هللا هیلع ملسو فاصوا قالخا هندنژیپ وا ناولپخ وا ونابیبب رکذ یکپ ید
مولف دا کتاب په ښایسته شکل باندي
بیترت یرک ،ید د لودج وا وماسقا لکش یدناب ، وا وا د ره مسق د رکذ ولدیک هن هتسورو
.یي سوالونه او امتحان اینږي دي، او دا په ډیر ښایسته لند اختصار سره چه ویونکي نه ستړي کوي

Email: islamtorrent@gmail.com
Site: https://alsarhaan.com
Site: https://mahadsunnah.com